

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Doctor Mellifluus S. Bernardus Magnæ Matris Cultor
Eximius, Et Ex Ordine Sancti Benedicti Sacellanus
Quartus. Sive Ea quæ Doctor mellifluus de laudibus
Virginis Matris scripsit in gratiam magnæ ...**

Bernardus <Claraevallensis>

Nevhsii, MDCLXXV.

Ex Tomo V. Ex Tractatu de Passione Domini.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37156

femetipso naturaliter producit flores, & absque omni humanæ diligentiae adiutorio. Putasne jam tibi videris advertere quisnam ille sit campus, nec sulcatus vomere, nec defossus sarculo, nec fimo impinguatus, nec manu hominis seminatus: venustatus tamen nihilominus nobili illo flore, super quem constat requievit Spiritum Domini? *Ecce, inquit Gen. 27. odor filij mei sicut odor agri pleni cui benedixit Dominus.* Necdum speciem suam ille flos agri induerat, & jam dabat odorem suum, quando eum, ut hoc præ gaudio exclamaret, præsensit Spiritu, corpore marcens sanctus & senex Patriarcha caligans visu, sed odoratu sagax. Non se proinde debuit florem *thalami* protestari, qui flos est perpetuò vigens: sed neque item *horti*, ne humano videretur opere generatus. Pulchrè autem & convenientissimè *flos campi sum*, ait, qui & absque humana industria prodiit; & semel prodeunti nulla est deinceps dominata corruptio, ut sermo impleatur quem dixit Psalm. 15. *Non dabis sanctum tuum videre corruptionem.*

EX TOMO V.

Ex Tractatu de PASSIONE DOMINI.

CAPUT X.

De tertio Folio Vitis, id est, III. Verbo Christi in Cruce.

Mulier ecce filius tuus, &c.

PRæparemus nunc visum pariter & auditum cordis nostri ad videndum tertium folium Vitis nostræ, *Mulier*, inquit Ioan. 19. *ecce filius tuus. Ecce mater tua.* Verbum bonum & suave, verbum mirabile, magnum, continens piæ charitatis affectum. Certè nos legimus Dominum Iesum, maximè cum ad

ætatem provec̄tam acceſſerat, chariſſimæ Matri ſuæ familiariùs adhæſiſſe: & cum ipſa frequentiùs convivatũ eſſe, & præ cæteris mitiùs allocutum. Sed quantus in ipſo fuerat circa matrem charitatis affectus jam corporaliter reſſuro, brevibus intimavit verbis: & ut crucis ſuæ taceam paſſionem, quanta circa beatam Matrem compaſſione mutuâ credis affectum fuiſſe cor, cujus mitiſſimum tam valido doloris gladio tranſverberatum perfectè ſciebat, adauxit vulnerum paſſionem materna compaſſio, quam contritiſſimo corde, manibus comploſis, oculis lacrymarum torrente fluentibus, vultu contracto, voce querulâ, & totis viribus cordis deſtituta, viriliter eum vidit ſibi aſtare pendenti. Quotiens ipſam ad illa immitia verecundos putas oculos elevaſſe: ſi tamen eos aliquando inde deſlexit, vel ſi præ nimio fluxu lacrymarum potuit intueri. Quotiens ipſam propter verecundiam vitginalem, pariter & immenſitatem doloris ſtantem ut æſtimo, capite cooperto ingemiſſe putas lugendo filium, & dicendo fili mi Ieſu, Ieſu fili mi. Quis mihi det, ut tecum & propter te moriar, fili mi dulcis Ieſu? quotiens ipſam præ immenſitate doloris credis potuiſſe deficere, à quò ipſum ſummè miror etiam mortuam non fuiſſe. Moriebatur vivens, vivendo ferens dolorem morte crudeliorem, ſed ne moriendo deficeret, à filio pro ipſa mortalitate confortata eſt. Confortata eſt intrinſecus, exterius verò & verbis & factis piè conſolata. Quomodo ſtabat juxta crucem Ieſu mater ejus? Verè juxta crucem ſtabat, quia crucem filij præ cæteris mater majore cum dolore ferebat, ſtabant & aliæ, ſed proxima hæc.

Cum ergo vidiffet Ieſus matrem & diſcipulum ſtantem quem diligebat, dicit matri ſuæ: Mulier ecce filius tuus. Ad diſcipulum ait: Ecce mater tua. ac ſi diceret Ioan. 19. Tu me filio corporaliter privaris, unde tibi amicum præ cunctis dilectum in filium do, cujus præſentiâ interim dum abſum, conſoleris. Tu verò me patre ſpoliaris.

spoliaris, unde hanc matrem mihi charissimam tibi in matrem do. Conservate jura mutuæ charitatis ad invicem, tu istum filium, tu istam matrem habendo. O quàm munificus factus es in nuptijs tuis Rex & sponse, bone Iesu. Quàm largè quæ habuisti, omnia tradidisti! Ecce ipsis crucifixoribus tuis orationis affectum, latroni paradysum, matri filium, filio matrem, mortuis vitam, manibus Patris animam tuam, toti mundo signa potentia tuæ contulisti, pro redimendo servo, non ex parte, sed totum sanguinem ex multis & largis foraminibus effudisti, proditori tuo reatus sui pœnam, terræ corpus non corrumpendum, sed ad tempus reddidisti.

Sed movet me quod cùm dixisset: *Mulier ecce filius tuus*, subjunxit, *Ecce mater tua*, cùm utique etiam, si hoc non subjunxisset, necessarium fuisset, eam esse matrem illius, qui in filium sibi datus erat. Sed hoc mutuæ charitatis affectum mihi commendare videtur. Sunt enim nonnulli, qui ab omnibus amari volunt, sed nullos affectu mutuo complectuntur. Nolunt ut eorum labores, & dolores alleventur, & cùm ferantur à pluribus, ipsi nullius onera volunt portare, &c. Non hoc enim Christus docuit aut fecit: portavit enim onera tua, invitans te, ut & tu onera portes illius, id est, ut passiones illius imiteris. Christus enim passus est, relinquens nobis exemplum, ut sequamur vestigia ejus, *1. Petr. 2.* Hoc & docuit cùm matrem discipulo & matri discipulum mutuò commendavit: nimirum nolens ut charitas spiritualis ex una parte frigida remaneret: Sed ut simul dormientes, id est in vera & pura charitate simul quiescentes mutuò calefiant, id est, alter ab altero ad charitatis exercitia mutuò accendantur, hoc enim est efficax signum veræ & puræ charitatis, quod hi, qui spirituali dilectione spiritualiter connectuntur per puram charitatem, ad exercitia spiritualia alterutrum accendant, ut devotiùs orare, sæpiùs genuflectere, frequentius

quentius disciplinam corporalem suscipere liceat, præcipue cum nec inuideat, imò ut congaudeat amans quisque, si tertius vel quartus, vel plures ad charitatem illius quem amant, se adjungant, dummodo tales sint, quorum familiaritas non sit suspecta, & in his omnibus, & in his similibus charitatis fervore perseverantiam conservant. Non enim bonum videtur habuisse fontem rivus charitatis aliquando decrecens. Amemus ergo & nos invicem, & amoris efficaciam operibus approbemus, quia talis charitas ex Deo est, quæ finis est præcepti & quæ legem implet.

CAPUT XVII.

De flore humilitatis, qui est Viola.

§. 67. & 68. Tom. 5. pag. 113.

Bonus profectò flos est viola, qui florem cælestem Verbum æterni patris in uterum terreni floris beatissimæ Virginis mirificâ dulcedine sui odoris attraxit, ipsâ attestante, quæ ait *Luc. 1. Exultavit Spiritus meus in Deo salutari meo, quia respexit humilitatem ancilla sua.* Quid dicis? Nunquid non alios flores habes? Habeo inquam. Tota enim florea, nullius floris expers, quia nullâ virtute careo, cum tota speciosa sim, & macula non sit in me. Habeo lilium castitatis, quia prima votum conservandæ virginitatis vovi Domino. Habeo rosam charitatis. Quia si non usque adeo dilexissém Dominum, unde mihi tanta fiducia, unde tanta audacia, ut novum aliquid puella tenera & verrecunda, & adhuc sub párentum jure & præceptis legis constituta inchoarem? Sed ut verum fatear, audacem faciebat amor, coegit rosa ardens, servilem timorem devorans, ut facerem novum votum, & singulare lilium, ut possem quandoque dicere dilecto meo: candida sum & rubicunda, sicut & tu candidus & rubicun-

rubicundus. Habeo & alios quoscunque flores, sed nullum horum tanta dignatus prærogativa respexit in me Dominus, ut florem violæ meæ. *Respexit enim humilitatem ancillæ suæ.* Et vultis videre omnes, cui mutuavi flores meos, quantum sim ex flore consecuta? *Ecce enim ex hoc me dicent omnes generationes,* ex hoc dico, quia respecta sum à Domino. Flos violæ meæ, *quia nardus mea dedit odorem suum, Cant. 1.* quæ idem significat, quod viola, id est, humilitatis virtutem, qua fragrantia delectatus est Rex, filius Regis, Deus, Dei filius, cum esset in accubitu suo, id est, in sinu Patris, odore tam delectabili, quasi quadam illius violentia tractus est in me, & voluit concipi flos in flore, intra florem, id est intra Nazareth, quod interpretatur flos, ut fieret ipse flos florens, hoc est Nazarenus, concordant omnia florida. Concipitur flos manens in flore, hoc est in Nazareth. Bonus ergo omnino, & optimus violacius flos, qui odoris ejus fragrantia, quasi quodam delectabili vinculo florem cæli in uterum nostri flores humilis inclinavit.

Discant omnes, præ omnibus mundi flores, id est virgines qui in sua Ecclesia Dei excellunt, tanquam flores in gramine, quod virgo virginum prima, virginum devotarum sanctissima, & castissima omnium, summam gloriam ponit in viola humilitatis: licet in ea candeat singulariter lilium castitatis, rosa charitatis, rubescat. Nolite gloriari Virgines de castitate corporali, licet illa sit laudabilis virtus. Sed quanto majores estis vos, tanto humiliare vos in omnibus, ut inveniatis gratiam apud Deum. Non enim castitatem respexit Dominus, sed humilitatem Ancillæ suæ, si vultis oculo misericordiæ, oculo gratiæ à Domino respici, humiles estote. *Humilibus enim sic scriptura ait, Jac. 4. dat gratiam,* quia *respexit humilitatem ancillæ suæ.* Si vultis lampades vestras esse refertas oleo, cum sponsus ad nuptias venerit, *Matth. 25.* id est, si vultis integram & lætam conscientiam habere

Q

bere

bere (oleum enim in lampade est, lætitia spiritalis in corde) nolite de altitudine lilij vestri. id est, de puritate castitatis vestræ alta sapere. Nolite laudem exteriorē appetere, ne clauso ostio regni cœlorum dicat vobis sponsus. *Amen dico vobis, nescio vos: & à se excludat, qui respexit humilitatem ancille sue.* Multæ enim Virginum excluduntur, quia superbarum nulla ingreditur. Humilium verò nullus nec conjugatus nec virgo nec vidua merebitur expelli. Arcta est janua regni cœlorum, nec recipit nisi parvos, tumidi repelluntur, imò nequaquam possunt accedere cujuscunque sexus, sive conditionis fuerint vel ætatis. Et breviter dico, nulla virtus accedit nisi ad humilitatis violam fuerit inclinata. Dicit enim & docet hoc ipse humilitatis magister, qui advocans parvulum statuit eum in medio discipulorum & dixit *Matth. 18. Nisi conversi fueritis, & efficiamini sicut parvulus hic, non intrabitis in regnum cœlorum.* Nunquid posuit ibi in exemplum discipulis lilium castitatis Ioannem, vel rosam charitatis Petrum, qui & tunc præsentēs erant? quorum prior ab ipsis nuptiis, ut asseritur, vocatus fuit, & electus à Domino; sequens verò trinâ confessione Domino benigno Iesù, cui mentiri non potuit, perfectæ charitatis affectum contestatus est? Sicut enim Ioannes de speciali prærogativa castitatis, ita Petrus de ferventiori charitate commendatur, nec tamen istos in exemplum posuit cœlorum januam intraturis: sed parvulum humilitatis virtute præcelsum.

CAPUT XXVI.

De novo Cantico Virginibus cantando.

§. 97. & 98. tom. 5. pag. 119.

Non ita cantavit novi cantici Imitatrix Mater Christi verum lilium verè viridantibus foliis redimitum. Vis videre
folia

folia ejus? vis audire canticum ejus? exaltata & supra quam dici aut cogitari potest toti mundo cœlisque prælata, non ascendit supra se, sed cantavit canticum humilitatis, quod & charitas est, quia charitas non inflatur. Eructavit de corde suo inebriato verbum bonum & suave, canticum novum virginibus cantandum. Ecquid ait *Luc. 2. Magnificat anima mea Dominum*, vide quam contrarium est canticum hoc cantico Angeli ruituri. Incepit Maria ab imo, ut in altum sublevaretur. Magnificat hæc Dominum, non se, licet inæstimabiliter exaltata servans quod scriptum est *Eccli. 3. quanto major es, humilia te in omnibus*. Unde & super omnes choros Angelorū meruit elevari, magnificavit se ille supra Dominum, & infra omne quod est meruit præcipitari. Exultavit Spiritus humilis Mariæ in Domino Iesu suo, unde oleo lætitiæ præ consortibus suis inungi promeruit. Exultavit stultus ille Angelus in se: unde luctu perpetuo meruit condemnari, gloriatur illa humilitatem suam esse respectam, unde habebit fructum in respectiōem animarum sanctarum. Gloriabatur ille in multitudine virtutis suæ, vnde perpetuam despectionem incurrit.

Vos ergo ô Virgines Christi, virete in foliis, in herbis charitatis, humilitatis & patientiæ. Sequimini liliū illud præcipuum, Matrem summi lilij, boni Iesu, ut ipsum solum magnificantes, qui solus magnus est, in ipso & ipsum, & cum ipso mereamini magnificari.

CAPUT XLIII.

De odore Florum Vitis.

§. 158. tom. 5. pag. 132.

IAm ad odorem florum Vitis nostræ accedamus, rogantes ipsum dulcissimum IESUM, ut sui odoris dulcissimi fragrantia

Q 2

corda

corda nostra dignetur aspirare, ut de ipso dulcia & sentire & dicere valeamus. Quid autem dicere de hoc odore poterimus? Mirabilis & supra quam potest credi aut cogitari, inestimabilis est iste odor Vitæ nostræ. Floruerunt & alij sancti palmites, in quibus ipse profectò floruit: sed certissimè viri illi soli capiti nostro optimo Iesu clamabant, nempe illa spiritualis sponsa. *Can. 1. Meliora sunt verba tua vino, fragrantia unguentis optimis. Oleum effusum nomen tuum, ideò adolescentule dilexerunt te. Trabe me post te: curremus in odorem unguentorum tuorum.* Non est mirum si odor inestimabilis nimis, qui de hac vite nostra florente procedit: si nomina ejus diligentius attendamus, quæ sunt Iesus, Christus Nazareus. Iesus autem ut scitis *salutaris* vel *salvator* interpretatur de quo psalmus. *Psal. 84. Convertite nos Deus salutaris noster.* Et iterum *Psal. 43. Salvasti nos de affligentibus nos.* Quis autem in afflictione positus salvari nolit? Si vis salvari & attrahi odore hujus nominis salutaris, quod effusum est sicut oleum: incipe delectari in dulcissimo Iesu, & confidenter require in vero salutare salutem, non imitando illos qui lætantur cum malefecerint & exultant in rebus pessimis *Prov. 2.* in quibus salutem suam constare putant: Sed potius eam, cujus spiritus exultavit in Deo salutare meo. *Luc. 1.* quæ nominis hujus salutaris odorem tanto suavius attraxerat, perfectiusque senserat, quanto illi fide, spe & charitate vicinior fuerat, quæ ipsum de suis visceribus genuerat, nempe verum & perfectum Deum & hominem, salutarem Iesum. Non ignorabat, qualiter sine omni carnali concupiscentia conceptus, qualiter sine omni dolore ex ipsa natus, quomodo à posterioribus prædicatus, quomodo à Magis adoratus, quomodo virgineo lacte suo nutritus, quomodo à Simeone & Anna commendatus. Noverat inquam hæc omnia & multò plura Virgo illa fidelissima & perfectissima fide salutarem veri salutaris sequebatur odorem. Nec poterat non sperare in
eum,

eum, quem fide perfectissima cognoscebat, & posse, & scire & velle salvare omnes desiderantes salutem. Quantum enim quis credit, tantum sperat, tantum amat. Quanto ergo hæc optima Mater perfectior fuit in fide tanto in spe fortior, & in charitate ferventior, omnem cogitatum suum jactans in eum.

SERMO.

De beata MARIA Deipara.

Ave Maria gratiâ plena. 10. s. p. 276.

Miraculum fuit quod Virgo peperit: mentis clamor Virginis amor, virtutum zelus, vitiorum fuit occasus. Virgo sanctissima, quæ salvatorem genuit, peperit, & aluit, quæ jugiter ejus adhæsit lateri, quæ comes individua nullo verè abfuit itinere, quæ intenta præ cæteris invigilavit, verbo & operi ejus, sola Salvatoris actuum insignia operum opera, melliflua prædicationis genera inaudita contra mundum & peccatum, & tartareum zabulum, divinæ severitatis acerrima eloquia, quo is diu interfuit, specialius vidit, secretius audivit, citius agnovit, propensius retinuit, & Apostolis alijsque discipulis luculentius edidit, diligentius retulit, melius indidit, fidelius tradidit. Hinc est quod de ea legitur in Evangelio Luc. 2. *Maria autem conser vabat omnia verba, hæc conferens in corde suo.* Hinc in ejus laudibus legitur Prov. 3. *Multa filie congregaverunt divitias, tu sola supergressa es universas* Licet enim in parabolis loqueretur ad turbas: licet omnia Apostolis nota faceret ut Amicis, quædam tamen credendum est præ cæteris matrem suam quemadmodum dilexisset, ita etiam propensius erudisset, quædam ei secretius intimasse; frequenter eam ad montem Myrrhæ, & ad colles turris sublimasse, in cellam vinariam occultasse. sui prout novit & voluit gloriam Deificam, & super cœlestem revelasse notitiam, undè

Q₃

Ioannes

Ioannes in Apocalypsi *Apoc. 4. De throno*, ait, scilicet de Maria, *procedebant fulgura & voces & tonitrua*: quia Maria Mater Filij Iesu Christi parabolas, ænigmata, legalia, & mirifica gesta, dicta opera avidius ebibit, fideius credidit, syncerius, luculentiusque alijs edidit.

Hæc Maria à natura reverenter conservata, & à lege diligenter venerata, à gratiâ clementer est præelecta: quia sic præfatis sua jura singillatim reddidit, reddendo sibi subdidit, ut honorem vicem omnibus impenderet, & insuper momenti quiddam supperadderet, natura siquidem illi summæ virginittatis florem, lex soli virginææ fœcundittatis honorem; gratia divinæ maternittatis præ cæteris decorem, ac spirittualis matrimonij divinittimum reservavit odorem. Natura (quod suum est) illibatam Virginem servando; lex reverenter eam ab illis distinguendo; gratia Virginitatem sine semine fœcundando, natura rebus loquendo non verbis, dum in ea integritatem servaret, & de ea Deus naturæ intonaret, dicens ad serpentem. *Gen. 3. Inimicitias ponam inter te & mulierem, & inter semen tuum & semen illius.* Lex dum eam ab alijs distinguendo clamaret *Lev. 12. Mulier que suscepto semine peperit, immunda erit septem diebus.* Gratia in eo quod dictum est: *Ave gratiâ plena Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui.* Natura huic detulit, dum terra sine germine pareret in principio. Lex, dum rubus arderet sine incendio. Gratia dum sine semine pareret virgo. In hac enim habitavit Pater & filius ut creator in mundo, Imperator in regno, Paterfamilias in domo, Pontifex in templo, Sponsus in thalamo: prius enim Altittimus sibi eam quasi mundum specialittimum creavit, quam in justittia & sanctittate coram ipso fundaret, & fluentis sapientiæ irrigaret, & cœlestibus desiderijs instar scilicet veris, sublimaret, & igne dilectionis accendendo illustraret, hinc in ejus mente, tanquam in quodam firmamento solem

solem posuit rationis & lunam scientiæ, & virtutes tanquam stellas speciei omnimodæ: solem qui lucem divinæ cognitionis faceret: lunam quæ cum stellis noctem actionis splendidam redderet: & merito Domini est terra, quia sic super Maria fundavit eam. Creato igitur mundo volens visitare regnum imperavit Angelo.

Missus est igitur Angelus Gabriel à Deo. *Spiritus sanctus*, inquit *Luc. 1. super veniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Ita Paterfamilias domum intravit, in qua carnis habitum suscepit, quam obtulit Deo Patri pro salute generis humani. In ara crucis sacrificium quasi Pontifex in templo suum peregit sacerdotium: sed quia oportebat pati Christum & resurgere: & ita intrare in gloriam suam, oportebat ad Regem reportari humeris, ovem centesimam; oportebat populum qui ambulabat in tenebris, lucem magnam contemplari: mundum prædicationis suæ, & miraculorum novitate irradiavit. Descendens itaque de Patre luminum speciosus forma præ filiis hominum, indutus stolâ candidâ, in vestitu deaurato tanquam sponsus de thalamo processit ad publicum. Inerat sol in sydere, oriens in vespere, artifex latuit in opere: opus dum Regi præpararetur, vesper dum in tanta sublimitate humiliaretur, sydus dum tanquam stella illustraret fines orbis. Artifex igitur eam ornando, oriens de ea nascendo, & eam alijs in exemplum præbendo.

De Genitrice Dei cum talia & tanta referantur, pauca (rei pretio) nobis tamen esse videntur. Hæc est enim scala, rubus, arca, sydus, virga, vellus, thalamus, porta, ortus, aurora. Hæc est enim *scala Jacob*, qui quando caput in lapide posuit, Angelos ascendentes, & descendentes videre meruit. Scala ista habet duodecim gradus inter duo latera. Dexterum latus est contemptus sui usque ad amorem regni. Ascensiones hujus duodecim humilitatis gradus. *Primus* est odium peccati. *Secundus* est fuga delicti. *Tertius*

Quintus metus odij. *Quartus*, in omnibus his subesse Creatori. *Quintus* obedire meliori. *Sextus* obtemperare compari. *Septimus* obsequi inferiori. *Octavus* subesse sibi. *Nonus* finem suum jugiter meditari. *Decimus* sua opera semper vereri. *Undecimus* cogitationes suas humiliter confiteri. *Duodecimus* per omnia ad manum, ad nutum, ad libitum Domini moveri. Per hos gradus ascendunt Angeli, & sublimant homines, sic disponuntur in corde ascensiones, sensim proficiendo & pedetentim ascendendo: sic in domo Patris lucidas percipiunt mansiones. Hi sunt duodecim Apostoli, qui sequuntur in eremo vestigia Iesu Christi.

Rubus qui visus est ardere sine sui incendio *Exod. 3.* Virginitatem significavit concepturam de Spiritu sancto absque virginitatis suae detrimento. Rubus ad quem non est Moyses ausus calcatus accedere, Virginem docuit sine maritali opere mirabiliter parere. Traditio hebræorum visionem in humili arbustulo asserit traditam, ne populus occasione aliqua laberetur ad idololatriam; in humili Virguncula mirabilis nobis exhibita est visio, in qua nulli modæ fornicationis vel minima fuit occasio siquidem triplex est. Alia est humana, quædam est mundana, nonnulla est divina. Humana fit illicito affectu. Mundana perverfo affectu. Divina scelerato cultu. Prima peccatur in proximum, secunda in seipsum, tertia in Deum. Prima facit carnis immunditiam. Secunda mundi concupiscentiam. Tertia idololatriam. Maria contra hæc tria singula adhibuit remedia, contra carnis immunditiam, virginitatem, contra mundi concupiscentiam perfectam humilitatem, contra idololatriam perfectam charitatem. Fuit enim Maria mundissima carne, humillima corde, devotissima mente.

Arcas duas fuisse legimus in veteri testamento, unam arcam diluvij, *Gen. 6.* aliam testamenti, *Exod. 25.* In novo testamento autem tres fuerunt aliæ, Prima arca est Ecclesiæ, secunda gratiæ,

gratiæ, tertia sapientiæ. Licet enim prima veteris testamenti in typo fieret primæ novi, & secunda in typo præcesserit secundæ novi, tertia verò sicut excellenter omnibus est dissimilis, ita nulli penitus est comparabilis. Siquidem Arca Noë significavit arcam Ecclesiæ: Arca fœderis arcam gratiæ, sanctitatem scilicet Mariæ. Per sapientiæ arcam intelligimus humanitatem Iesu Christi sanctissimam. Hanc enim meritò arcam sapientiæ decet nuncupari, in qua omnes thesauri sapientiæ & scientiæ sunt absconditi *Col. 2.* sapientiæ inquam excellenter, in qua habitavit omnis plenitudo divinitatis corporaliter. Arca etiam Noë, significavit arcam gratiæ, excellentiam scilicet Mariæ. Sicut enim per illam omnes evaserunt diluvium, sic per istam peccati naufragium. Illam Noë, ut diluvium evaderet, fabricavit: istam Christus (qui est pax nostra & requies) ut humanum genus redimeret, sibi præparavit. Per illam octo animæ tantum salvantur: per istam omnes ad æternam vitam (quæ per octonarium numerum significata est) vocantur. Per illam paucorum facta est liberatio: per istam humani generis salvatio. Illa centum annorum fabricata est spatium: in ista omnium virtutum fuit perfectio. Illa facta est de lignis levigatis: ista de virtutibus ædificata est consummatis. Illa superferebatur aquis diluvij, ista non sensit naufragia ullius vitij.

Triplex quidem diluvium est. Primum facit aquarum inundatio, secundum vitiorum incurfus, tertium tribulationum oppressio. Primum igitur est aquarum, secundum culparum, tertium oppressionum. In primo periclitati sunt homines, in secundo virtutes, in tertio voluptates. Primum quis naufragium patitur, deinde in pœnarum diluvium peccator inducitur, in tertium deinceps pœnarum infernalium retruditur. Sic infernus hinc incipit, alibi perficitur, cum anima vitio, caro supplicio atteritur. Per arcam verò Ecclesiæ evadimus à primo, per

R

arcam

arcam gratiæ à secundo, per arcam sapientiæ à tertio. Siquidem per arcam Ecclesiæ vitiorum fit extinctio, per arcam gratiæ virtutum reparatio, per arcam sapientiæ summi boni delectatio. Fit enim in Ecclesia peccatorum confessio, in confessione remissio & vitiorum extinctio. Sic enim facta est inter Deum & homines reconciliatio. Deinde datâ veniâ, subsequitur gratiâ, virtutum fit insertio. Hanc sequitur iustitiæ perfectio. Huic autem succedit arcanorum cœlestium contemplatio. In hac autem invenitur quædam cœlestis suavitas; & intima etiam dulcedo, & perfecta boni & perseverans dilectio. Triplex ergo est diluvium: unum iniquitatum, aliud adversitatum, tertium calamitatum: de primo per Naum dicitur, *Naum. 1. In diluvio præterente consummationem faciet*. Ac si diceretur: si diluvium vitiorum super hos cœperit abundare, nolite de illis desperare: quia super quos inundare permitto injustitiam, super illos faciam abundare gratiam. Hinc dicitur per Prophetam *Hier. 31. In charitate perpetuâ dilexi te, idè attraxi te miserans*. Diluvium ergo prius veniet, & Dominus tunc consummationem faciet, quia Dominus electos suos innumeris lapsibus, & vitiorum incurfibus permittit ad tempus affligi & humiliari, omnem removens præsumptionis elationem. Postea ab eo incipiunt sublimari; sic in eis nutriens perfectam dilectionem. Hinc est illud Propheticum *Mich. 4. Venies usque Babilonem, & ibi liberaberis, ibi redimet te Dominus de manibus inimicorum tuorum*. Et illud *Esaïæ Esa. 54. Ad punctum in modico dereliqui te, & in miserationibus magnis congregabo te*. Consummationem ergo Deus faciet præeunte diluvio, quia de profundo vitiorum Deus suos viriliter erigit, quos ponit in virtutum culmine, & illustrat contemplationis radio.

De secundo dicitur in Cantico canticorum. *Cant. 8. Aqua multæ non potuerunt extinguere charitatem, nec flumina obruent illam*. Hinc per psalmistam, de his qui adversitatibus franguntur,
&

& tentationibus succumbunt, dicitur *Psal. 31. In diluvio aquarum multarum ad eum non approximabunt.* De hoc quoque diluvio Deus suos eripit, juxta illud Apostoli. *Act. 14. Per multas tribulationes oportet et nos introire in regnum Dei.* Item *1. Cor. 10. Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari super id quod potestis, sed faciet cum tentatione proventum, ut sustinere possitis.* Et in *Ozee. Ose. 6. In tribulatione sua manè consurgent ad me.* Et *Psalmodographus Psalm. 35. Multa tribulationes justorum, & de omnibus his liberabit eos Dominus.* De tertio dicitur in *Iob 27. Apprehendet eum quasi aqua inopia, nocte cum opprimet tempestas.* Primum igitur diluvium est vitiorum, deinde diluvium tribulationum; deinceps diluvium miseriæ & tenebrarum: primum est peccati, secundum mundi, tertium inferni. Pisces primi sunt oblectamenta, secundi iniqua tentamenta, tertij perpetua tormenta. Hinc in Evangelio de bonis piscantibus, vitia calcantibus, tentamenta superantibus, æterna tormenta vitantibus dicitur. *Matth. 13. Elegerunt bonos in vasis suis: malos autem foras miserunt.* Arce verò gratiæ gratias referimus, quia per eam, scilicet Mariam & ejus filium utrumque diluvium evasimus.

Arca quoque testamenti, typum tenet sanctæ Dei Genitricis. Illam fecit Bezeleel, *Exod. 36.* istam condidit Emmanuel. Bezeleel, Oliab in opere socium habuit, & Virgo quoque Virginum condita, præelecta, præservata, præparata & ornata per Spiritum sanctum & ejus omnipotentem Filium fuit. Bezeleel interpretatur umbra Dei: Oliab protectio mea. Prior ille Spiritus sanctus, iste verò tenet typum filij. De illo dicitur ad Mariam in conceptione Filij beatissimi *Luc. 1. Virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Item ad Ioseph *Matth. 1. Noli timere accipere Mariam conjugem tuam, quod enim ex ea natum est, de Spiritu sancto est.* Iste verò ad patrem clamat in psalmo *Psal. 16. Protege me à facie impiorum qui me afflixerunt.* Item de eodem *Psal. 21. De ventre matris mee tu es protector meus.* Item *Psal. 70. Tanquam prodigium factus*

sum multis. & tu adjutor fortis. Bezeleel ergo cum socio arcam testamenti fabricavit, sancta quoque Trinitas Virginem sibi sanctificavit, ac templum sanctissimum consecravit, hospitium quoque mundissimum sibi præparavit, thalamum quoque, de quo sponsus præ filiis hominum speciosus ad publicum procederet, decenter præornavit. Neque enim Pater abesse potuit, ubi Spiritum & Filium cooperari voluit. Quæcunque enim Pater facit, hæc eadem similiter & Filius facit. Neque enim Filius potest à se facere quicquam, nisi quod viderit Patrem facientem. *Ioan. 5.* De Spiritu quoque legitur in libro Psalmorum *Psal. 32. Verbo Domini cæli firmati sunt. & Spiritu oris ejus omnis virtus eorum.* Apostolus quoque de tribus personis ita *Rom. 11. Ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia, ipsa gloria.* Pater ergo in consecratione Virginis exhibuit claritatem, Filius humilitatem, Spiritus sanctus charitatem. Pater lumen exhibuit rationis, Filius cinerem humiliationis, Spiritus sanctus oleum dilectionis. Pater exhibuit potentiam, Filius sapientiam, Spiritus sanctus omnium virtutum gratiam. Pater auctoritatem contra peccatum, Filius humilitatem contra mundum, Spiritus sanctus charitatem erga Deum & proximum. Filius carnis mortificationem, Spiritus sanctus compunctionem, Pater cœlestium contemplationem. Filius docuit eam divina operari, Spiritus sanctus amare, & amarum, Pater cœlestia contemplari. Filius eam erudit, & Spiritus eam provehit, Pater eam perficit. Filius eam purificat, Spiritus eam pacificat, Pater eam honorificat. Hæc dicens opera, vel dona Trinitatis non divido, sed fideliter inseparabilia assero. Sicut enim in essentia unitas, ita in operatione identitas.

Arca verò testamenti de lignis Sethim facta est; & Maria de spinoso & hispido Iudæorum populo & arido procreata est, qui utique spinosus detractio, hispidus superstitione, aridus fuit unctione divinæ gratiæ. Unde spinosus spineam coronam regi

regi suo exhibuit, & in eum sicut ignis in spinis exarsit. Sethim enim interpretatur spinæ. Aliter Eva spina, rosa Maria. Revera Eva spina fuit, quæ & virum suum ad mortem pupugit, & posteritati suæ peccati aculeum infixit. Unde Apostolus *Rom. 5. Per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors: & sic in omnes pertransiit.* Ligna verò sancti Patres fuerunt, qui licet in radice aruissent arboris, spem tamen certissimam habentes in adventu Salvatoris, tanquam peregrini & incolæ in hoc mundo habitabant, tanquam nihil habentes, & omnia possidentes *1. Cor. 6.* Castigabant cum vitijs & concupiscentiis corpora sua, euntes ibant, & flebant mittentes semina sua. *Psal. 125.* Unde quidem ita: *Conversus sum, inquit Psal. 31. in arumna mea, dum configitur spina.* Ad commendationem verò gratiæ suæ, & ad destructionem humanæ sapientiæ, Deus de femina, sed Virgine descendente de spinosa Patrum origine, dignatus est carnem assumere, ut similem simili redderet, contrarium contrario curaret, pestiferam spinam evelleret, peccati chirographum potentissimè deleteret. Humilitas per sexum femineum commendatur, gloria Virginis & Majestas opitulatur, peccatum gratiâ ejicitur. Eva ergo spina fuit; Maria rosa existit: Eva spina vulnerando; Maria rosa omnium affectus mulcendo. Eva spina omnibus infigans mortem: Maria rosa reddens salutiferam omnibus sortem. De liquore spinei corticis fit encauftum, unde scribitur, de carnali mente tuâ fluxus nascitur concupiscentiæ, qui in ipsa, & in Adam peccatum actuale, in posteris originale transfudit. De hac verò Apostolus ita clamat *2. Corinth. 3. Littera occidit, spiritus autem vivificat.* Ac si diceret *2. Corinth. 15. Per unum hominem mors. & per unum hominem resurrectio mortuorum: sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes vivificabuntur.* Maria autem rosa fuit candida per virginitatem: rubicunda per charitatem: candida carne, rubicunda mente:

R. 3 candida

candida virtutem sectando, rubicunda vitia calcando: candida affectum purificando, rubicunda actum carnalem mortificando. candida Deum diligendo, rubicunda proximo compatiendo.

De lignis verò Sethim condita est arca, in qua thuribulum, manna & virga sunt recondita *Exod. 25.* quia licet Maria de Patrum naturâ per peccatum vitiata, duceret originem, præelecta tamen per Spiritum sanctum & præservata ad purum, Deum nobis obtulit & hominem. Thuribulum sacrosanctum, carnem significat Salvatoris: quæ aurea dicitur, quia nullius passa est detrimentum pudoris, Agnus scilicet sine macula, qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus *1. Pet. 2.* de quo per propheticum dicitur eloquium *Esa. 43.* *Ecce puer meus electus, posui super eum spiritum meum.* Carbones thuribuli, sunt opera Iesu Christi. Carbones isti aliquando mortui, quandoq; vero sunt ignei, quia in Salvatore nostro nunc propria tolerabat humanitas, nunc propria faciebat divinitas. Ignis in carbone, divinitas est innocens in opere. Ignis in prunis, evidens est iudicium divinitatis. Carbo mortuus in præsepe jacens. Igneus dæmonia expellens. Mortuus, in Ægyptum fugiēs: igneus, vendentes & euentes columbas de templo ejiciens. Mortuus, dormines in navi: igneus, imperans ventis, & mari. Mortuus, subditus Parentibus: igneus, quatuor satians hominum millia de septem panibus. Mortuus, ad puteum Iacob rogans potum: igneus, circa Hierico illuminans cæcum & sanans leprosum. Carbo erat mortuus dum à diabolo tentaretur. Igneus, dum ei ab Angelis ministraretur. Mortuus in proditione discipuli: igneus in filio Reguli. Sopitus ante Præsidentem: igneus circa Tyberiadem. Sopitus dum ei Herodes illuderet: igneus dum mortuorum suscitator magnificus fieret. Sopitus dum ei acetum cum felle mixtum propinaretur: igneus dum ab eo decem leprosi mundarentur. Sopitus dum à Judæis se absconderet. Sopitus dum

dum cum publicanis & peccatoribus ederet: igneus dum ambularet super undas: igneus dum ex aqua facto vino lætificaret convivas. Sopitus jacens in cunabulis: igneus fulgens in miraculis. Sopitus ante tribunal Præsidis: igneus in filia Chananitidis. Sopitus in cruce: igneus in monte. Prunæ ergo mortuæ erant humanitatis opera: ignitæ divinitatis miracula.

SERMO I.

In Antiphon. SALVE REGINA.

Tom. 5. pagin. 288.

Salve Regina misericordia, vita, dulcedo, & spes nostra salve. Domina labia mea aperies. Dominus tecum, & tu mecum. Dignare me laudare te. Sub tuam protectionem confugio, ubi virtutem acceperunt infirmi. Esto mihi turris fortitudinis à facie inimici. Te nostra vox primùm sonet. Et ora solvamus tibi. Dulce canticum ac nobilissimum melos, quod in honorem sanctæ Mariæ quater in anno ordo noster devotissimè concinit, ad ædificationem nostram discutiendam, Fratres, assumpsimus, quia speciali dulcedine multa refertum masticatione continuâ reperimus. Nam à summis labiis canticum istud effusum venit. Habet enim fundamentum. Fundamentum ejus in montibus sanctis. Fundamentum ejus internæ dulcedinis suavitas est. Et ibi hæc, nisi in montibus sanctis: hoc est enim in mētibus nostris. A Sanctis compositum, à Sanctis institutum, dignè frequentabitur etiam à Sanctis. Et verè nisi à religiosis, & affectione sanctâ ferventibus, nec subtiliter intelligi, nec efficaciter poterit decantari. Est enim tam suave ad gratiam, tam fœcundum ad sensum, tam etiam profundum ad mysteria. Tale enim est quod à nobis considerari & discuti, prout dignum est, non valeat. Ex eo autem quod suaviter sonat, mulcet affectum, & de sensuum
uber

ubertate mentem impinguat, & in sanctam Sanctorum Advocatam scilicet nostram, dum eam quasi presentem salutatur, omnia interiora nostra medullitè inflammat. Oportet enim ut nobis presentem esse dicamus, quam presentem salutamus: & totam animam nostram Trinitatem in eam dirigamus, quam tam devotissimis precibus exoramus. Agnoscit certè & diligit diligentes se, & propè est in veritate invocantibus se: præsertim his quos videt sibi conformes factos in castitate & humilitate: si tamen charitatem adjecerint, & totam spem suam (post filium suum) in ea posuerint, & toto corde quæsierint orantes & frequenter dicentes: *Subveni Domina clamantibus ad te jugiter*. Non aspernatur affectum prædulcem, ingens desiderium, in undationem lacrymarum, assiduitatem precum quorumlibet, quamvis peccatorum: si tamen laverint à malitia cor, dissolverint colligationes impietatis, solverint fasciculos deprimentes, dimiserint qui fracti sunt, liberos, & omne onus diripuerint. Data est ei potestas in cælo & in terra, quæ posse potestas est, & in manibus ejus vita, & spiritus nostri, & oculi omnium Christianorum in eam sperant, & ipsa dat eis escam gratiæ (quæ plena est) in tempore oportuno.

Levemus ergo, Fratres, cor nostrum cum manibus ad eam, & appropinquemus ei passibus amoris immolantes ei hostiam laudis, reddentes ei vota nostra de die in diem, de hora in horam, dicentes assiduè: *Salve Regina misericordie*. Quis mihi dignè hujus carminis referabit Sacramentum? Quis mihi dignè explicet tam insolitæ salutationis exordium? Origo fontium & fluminum mare, virtutum auctrix, & scientiarum scientia sanctorum Maria: quia sicut sol universa cæli lumina præcellit prærogativâ claritatis eximiæ, sic ipsa totam rationalem creaturam (post Filium) præcellit splendore virtutis ac scientiæ. Ad eam non incongruè pertinere dicimus, quod scriptum est; quàm bona Do-

na Do-

na Domina Israël his, qui recto sunt corde. Qui recto corde, & rectè in omnibus consentiunt, hi recto sunt corde, his Advocata nostra solâ bonitate suâ agente præsentia suâ tantam plerumque copiam exhibet, & quàm sit orabilis, exhibitione impertitæ gratiæ docet, ut innovati spiritû proclamant per consolationem experientiæ *Salve Regina misericordia*. In his intelligentia non capit, nisi quantum experientia sapit. Sola unctio Spiritus docet hæc. Plus valet hic jubilus cordis, quàm strepitus oris: motus gaudiorum, quàm sonus labiorum: consonantia voluntatum magis quàm vocum. Pro hujusmodi dicere cautum duxi, quis mihi carminis hujus referabit sacramentum? quis pro raro dici solet. Rara siquidem avis in terra tantam promereri familiaritatem in oculis majestatis, quatenus experientia indulta gratiæ, præsentiam illius agnoscens quis valeat exultans dicere: *Salve Regina misericordia*. Justè Regina mundi, & Regina cœli dicitur, per quam utriusque Creator & Rector generatur.

Verùm quo pacto dicitur *Regina misericordia*, cùm misericordia non substantia sit, sed pietas supernæ clementiæ, vel affectio benigna rationalis creaturæ? Metonymicè ergo poterit intelligi, hoc est per efficientem id quod efficitur: ut opus misericordiæ pro misericordia intelligatur. Opus misericordiæ, reparatio naturæ. Misericordia Domini plena est terra viventium & morientium, quod Angeli creati, quod confirmati, homines plasmati, & reparati, misericordiæ est, quæ ab æterno & usque in æternum primordialis ipsa causa omnium, & causalissima causarum. Effectus hujus est opus salvandorum, salus hæc, est adoptio filiorum Dei: quorum Regina Sancta Sanctorum, cujus virginalis partus eorum esse omnium. Regina, gloriæ nomen, & honoris, magnificentiæ & decoris, dulcedinis ac pietatis, amoris & honorificentæ, sublimitatis & potentiæ, gubernationis & justitiæ, defensionis & gratiæ. Sancta Sanctorum hæc omnia

S

nobis

nobis, & pro omnibus nobis, cui decantamus assidue: *Salve Regina misericordie*. Possumus etiam sic intelligere, quod *Regina misericordie* dicitur, ut soli tribuamus divinæ misericordiæ, & non meritis, quod super omnem creaturam ipsa sanctitate ac dignitate præcellens, Regina vocabulo & honore sublimatur amplius, & jam in hoc convenienter vocatur *Regina misericordie*, quod divinæ pietatis abyssum cui vult, & quando vult, ac quomodo vult, creditur aperire, ut quivis enormis peccator non pereat, cui Sancta Sanctorum Patrocinij sui suffragia præstat. Eapropter dicamus omnes, dicamus singuli, dicamus assidue: *Salve Regina misericordie*. Sequitur:

Vita, dulcedo, & spes nostra salve. Ordo pulcherrimus: dulcedinem vita præcedit, spes sequitur. Non enim sapis nisi vivas, nec sperabis nisi vivas & sapias. Et sapor sedes est dulcedini, gustus sapor. Brevitati studendum statuiamus, & ideò de vario vitæ statu dicere super sedemus. De illa vita hoc in loco dictum esse credimus, de qua Joannis Evangelium loquitur *Ioan. 6. Qui manducat me, & ipse vivet propter me*. Quidni vivat, qui vitam manducat? *Ego sum*, inquit, *Ioan. 14. vita*. Et, *beatus qui manducat panem hunc in regno Dei Luc. 14. quod intus est*. Regnum Dei charitas, gaudium, pax & vita, & panis & charitas, unum sunt. Magnæ delitiæ charitas, quæ foras mittit timorem. Qui manet in hac, & manducat eam, & manducatur ab ipsa. Ipsa est quæ pascit inter lilia, pascit & pascitur, & nos, & à nobis. Quomodo, inquis? Si diligit Deus nos, in se trajicit nos, & econverso. Cibus iste charitas Dei, & Deus virtutum & scientiarum fons, vitam præstat animæ, quæ nunc est, & futuram. Et hæc nobis Sancta Sanctorum metonymicè, scilicet quæ & vitam hanc nobis peperit & precibus infundit. Hæc est de qua dicit Apostolus *Philip. 1. Mihi vivere Christus est, & vivit in me Christus*. De hac in Deuteronomio *Deut. 28. circumcissione carnali: Et erit vita tua pendens*

dens ante oculos tuos, & non credes vitæ tuæ. Vita hæc dat dulcedinem, sed se ipsam de se ipsa: *Si inveni gratiam in oculis tuis* (ait Moyses) ad plenitudinem gratiæ *ostende mihi te ipsum.* Et econtrà, *Exod. 33. Ego omne bonum ostendam tibi.* Unum petiit, & repromissa est omnimoda plenitudo. Quid tam diversum, quàm unum & omnia? Sono diversum, re unum: diversum pronuntiatione, unum identitate.

Deus ergo omne bonum, & summum bonum: etiam dulcedo, & dulcedinis genus generalissimum. *Qui edunt me, adhuc esurient Eccl. 24.* inquit: *& qui bibunt me, adhuc sitient.* Quare? Quia bonus & dulcis Bonus Deus Israël rectis corde, sed & dulcis & rectus. Nec bonitas nec justitia sine rectitudine. Qui bibit de illa, sitiet iterum: de ista qui biberit, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam. Siquidem apud ipsum fons vitæ, & ipse fons vitæ: etiam fluminis impetus qui lætificat civitatem Dei. Esto civitas Dei, & lætificabit te impetus hic. Parat enim in dulcedine sua pauperi Deus. Fructus enim dulcis gutturi, & guttur ejus suavissimum, ineffabilia omnia. Hic calculus est, quem nemo scit, nisi qui accipit. Sunt enim in illa internæ festivitatis gaudia, quæ quotidie mentibus nostris per inspirationem amoris imprimit interna & æterna dulcedo. *Nota,* inquit, *feci vobis omnia, quacunque audivi à Patre, Ioan. 15.* Et ad Moysen: *Omne bonum ostendam tibi, Exod. 33.* Omnia quæ audivit à Patre, & quæ promittit Moyse, unus denarius est, qui promittitur laborantibus in vinea, *Matt. 20.* & una illa quam petiit David, *psal. 26.* & unum illud quod necessarium est, *Luc. 10.* mel est quod fugit Israël de petra, & oleum de saxo durissimo, *Deutr. 32.* gaudium est, quod nemo tollit, *Ioan. 16.* osculum est, de quo scriptum est *Cant. 1. Osculetur me osculo oris sui.* Internæ suavitatis gustus ac dulcedo est, & manna absconditum, & thesaurus absconditus in agro, cui comparatum omne dulce, amarum: omne decorum,

foedum: omne jucundum, triste: omne pretiosum, vile: foedum omne quod desiderabile est in oculis amatorum mundi fluentis. Nam pretiosam margaritam datis omnibus terrenarum rerum delectamentis Sancta Sanctorum comparavit, & nobis in Filio suo preparavit, & preparat semper interventu suo nobis orantibus oleum effusum dulcedinis hujus. Non erit abs re, sed valde optimum, si ipsam Reginam misericordiae vitam & dulcedinem nostram dicamus, qui minùs experti adhuc vitae huius ac dulcedinis sumus, sed per ipsam speramus nos posse consequi, quicquid totius bonitatis factor dignatus fuerit gratiae nobis impertiri.

Sequitur: *Spes nostra salve*, spes est in virtute, quasi scintillatio in fomite. Sine fomite durare non potest scintillatio. Subtrahe fomitem, interit, emoritur. Subministra, vivet. Haud secùs spes ruit sine fundamento, sine pabulo moritur, inedia deficit, extinguitur sine nutrimento, arescit succisa radice. Spes enim sine vita virtutum, & devotionis dulcedine non est spes, sed praesumptio. Inter timorem & securitatem spes media est: & est spes incerti nomen boni. Vita & dulcedo exterminant faciem timoris, securitati dant fortitudinem, dant decorem. Ea propter dicit Deo, *Psal. 4. Singulariter in spe constituisti me. Et, in pace in idipsum, dormiam & requiescam.* Est enim fulcita floribus, & stipata malis charitas illius, quae foràs mittit timorem, & dicit, *Cant. 2. Laeva ejus sub capite meo: & dextera ejus amplexabitur me.* Laeva, comminatio supplicij: dextera, promissio regni. Inter has spes cubat in molli strato charitatis, vita & dulcedo sternunt hoc, & hoc est medium illud in ferculo Salomonis, de quo scriptura ait *Cant. 3. Mediâ autem charitate constravit.* Vides nunc sublimitatem carminis hujus. Primò ponit vitam, quae est in integritate virtutum: secundò dulcedinem spiritualium gaudiorum: deinde spem infert aeternorum. Omnia haec Regina misericordiae,

fericordiae, Domina mundi, Regina cœlorum contulit mundo, Virgo virginum, Sancta Sanctorum, Lumen cœcorum, justorum gloria, peccatorum venia, desperatorum reparatio, deficientium fortitudo, salus orbis, speculum totius integritatis: ipsa intercedat pro peccatis nostris: præstante Domino Filio ejus, & unico, cujus regnum & imperium sine fine permanet in secula seculorum, Amen.

SERMO II.

In Antiphon. SALVE REGINA.

Tom. 5. pagin. 290.

*Si lingua centum resonarent, oraque centum,
Ferre vox mihi, nil Maria, tibi dicere dignum
Possum stella maris, quæ Virgo beata vocaris.*

O Quàm te memorem Virgo, quibus laudibus efferam? Infandissima lingua mea, quæ coinquinata est cum mortuis, incircumcisa labiis, nec purgata igne altaris: inquietum malum, habens in naribus spiritum, rimis effluens undique, quid dignum laudis laudibus tuis poterit immolare? Elevata est magnificentia tua super cœlos, & super omnem terram gloria tua: ita ut nec in cœlo inveniatur creatura, quæ tuam dignè laudare queat magnificentiam: nec in terra sit, quæ gloriam tuam exprimere valeat. Nemo enim nec in cœlo nec in terra inventus est dignus aperire librum prærogatiyarum tuarum, & dignè solve-
re septem signacula ejus. Plenitudinem gratiæ, adventum Spiritus sancti in te; virtutis Altissimi obumbrationem; Verbi conceptionem, quod sine gravamine gravida, sine dolore puerpera, Virgo pariter & fœcunda, quis enarrabit? Viri divitiarum multi, de civitate Domini virtutum miserunt manus suas ad hæc fortia, & tamen altitudinem divitiarum harum ad liquidum

comprehendere non potuerunt, quia investigabiles viæ istæ, & inscrutabilia uniuersa. Conati sunt, & non datum est ultra. Dum adhuc ordirentur, succisi sunt. Quis enim loquetur potentias has Domini, auditas faciet omnes laudes ejus? Etsi dignè nullus, quisque tamen pro viribus. Pro se quisque viri summâ certabat opum vi, ut ait quis. Denique currebant omnes in odore unguentorum tuorum. Trahe & nos post te, ô Sancta Sanctorum, & ostende lumen miserationum tuarum. Sub umbra alarum tuarum nos protege.

Ad te enim clamamus exules filij Eue. Secunda carminis hujus, quod explanandum assumpsimus, incisio hæc est, quod in modum dramatis nobis videtur esse compositum. Varius enim diversarum personarum affectus hîc loquitur: hîc perfectorum & adhuc meliùs proficientium status invenitur. Vita siquidem quæ animatur integritate virtutis, suauitas internæ dulcedinis, sanctæque spei tanta præsumptio, quid nisi fructus Spiritus sunt, & attractiones virtutis? Emeritorum militum donativa sunt hæc, & diurni certaminis merces accumulata. At deploratio exilij, Patriæ desiderium, originalis peccati pœnalis punctio, incipientium seu proficientium indicia sunt. Puta vitæ hujus vitæ exilium, fucum vanitatis: patriam, solidum veritatis. Fucus vanitatis, nitor gloriæ temporalis: solidum veritatis, immobilis cognitio æternitatis. Fucus vanitatis, splendor aridens creaturæ visibilis: solidum veritatis, inextinguibile lumen internæ dulcedinis. De hac patria quidam Sapiens ait: ô veritas exulum patria, exilij finis: video te sed intrare non sinor, indignus admitti, peccatis sordens. Quousque adoramus & non gustamus, proficientes ad Patriam & non apprehendentes, suspirantes, & de longè salutantes?

Primus itaque homo ad hoc conditus fuerat, ut si non peccasset, per contemplationis præsentiam vultui Creatoris semper adfiste-

adisteret, & solidum veritatis agnosceret, agnitum amaret, amatum teneret, tenendo fruereur, semperque ei adhaerendo qui immortalis est, etiam vitam ipse sine termino possideret. Verum enim & summum bonum hominis, plena videlicet, & perfecta agnitio Creatoris. Sed circumscriptus astutiâ serpentis, & deceptus fucio vanitatis; specie videlicet creaturæ visibilis, ab Hierusalem in Hierico descendit, fontem veritatis deseruit, affectum pulchritudini rerum inclinavit: & statim ignorantiae cœcitate percussus foras venit, & ab intima luce contemplationis factus est vagus, & profugus super terram. Vagus scilicet per inordinatam concupiscentiam, profugus per peccatricem conscientiam; quia mentem, quam divinum auxilium deserit, quæcunque tentatio impetierit subvertit. Cor ergo hominis quod prius divino amori affixum stabile persistit, & unum amando, unum permanit: postquam per desideria terrena defluere cœperit, quasi tot sibi in exilio mansiones statuit, quot sibi in eo delectationes invenit. Sicque fit ut mens quæ pulchritudinem, dulcedinem, pacem, securitatem, ac perpetuitatem primæ lucis amare nescit, nunquã valeat esse stabilis: quia gaudium permanens in his, quæ in fucio vanitatis amplectitur, non inveniens, dum se semper desiderio extendit, sequens quod assequi non valet, fluctuans in exilio nunquam requiescit. Modò valvis oculorum elapsa, curiosos intuitus pascit, & rerum immensitatem in massa & mole considerat: modò rerum pulchritudinem in situ & motu, specie & qualitate investigat: modò rerum utilitatem per necessaria, commoda, apta, & grata, pertentat. Nunc quoque naribus erumpit, & per olfactum odoris varij suavia oblectamenta requirit. His pasta, aurium per organa procedit, & dulce melos, harmonicæ, organicæ, Arithmeticæ disciplinæ capta per auditum introrsus trahit. Tactu quoque subtilia, levia, & lenia palpando discutit, & in aula memoriæ palpan-

pando desiderata reponit. Nec minùs gustu faucium prælibat varietatem saporum. Hos hædos suos mens, quæ se ignorat, & Deum, pascit juxta tabernaculum pastorum per res temporum, & temporalium vanitatum, mendicans ex ea quæ petierit, figura hujus mundi, unde suam famelicam curiositatē aliquatenus consoletur. Comparata est enim jumentis insipientibus, & similis facta est illis: quia cum in honore esset, non intellexit quòd limus esset, honoris fastigio delectata. Hinc nascitur in exilio vanitatis motus sine stabilitate, labor sine requie, cursus sine perventione, ita ut semper inquietum sit cor, donec ad patriam veritatis redire cœperit: egens & de siliquis porcorum satiari desiderans, quousque ad Patris domum suspiraverit, ubi mercenarius abundat panibus, & omnes domestici vestiti sunt duplicibus.

De hoc exilio, ô Sancta Sanctorum, *ad te clamamus exules filij Evæ*, ut interventu tuo, ducatu tuo, adjutorio tuo possimus ad cubiculū veritatis repatriare. Scimus procul dubio, quia nil ampliùs habet homo pro universo labore suo, quo laborat sub sole, nisi vanitatem: & tamen pravę consuetudinis nexibus irretiti per nos redire non possumus in veritatis libertatē. Non dicimus autem in hoc loco veritatem, cognitionem esse Dei & ejus quæ secundum pietatem est scientiæ: sed medium illud purum, & nudum, ac solidum, quod est in virtutis amore. Quamvis enim definiant auctores reparationem, hominis esse cognitionem veritatis, & amorem virtutis, perfecta tamen virtus non est sine cognitione veritatis, nec veritas sine amore virtutis. Vanus est, quia in vanitate est, aut in vanitate curiositatis, aut erroris. Vanitas curiositatis procedit à vanitate mutabilitatis, & generat vanitatem mortalitatis. Prima causa peccati; secunda peccatum; tertia pœna peccati. Prima est in his quæ propter homines facta sunt; secunda in his quæ ab hominibus facta sunt

sunt; tertia in his quæ in hominibus facta sunt. Alia est in conditis rebus, alia in mentibus, alia in corporibus. Vanitas erroris est in omnibus quæ fidei catholicæ, & sanæ doctrinæ contraria sunt, & religionis disciplinam in illo solido veritatis quod velle & nolle hominis, inter angustias parum & nimis coarctat, non contingunt. Vanitas hæc omnia sunt, quia se amplectentes decipiunt, & ad veritatem æternitatis non perducunt. In hoc exilio in omne pene genus hominum ab initio usque ad adventum Reginæ cælorum peregrinari delectabatur, & veritatis patriæ suspiriis nullis seu desiderio recordabatur. Ipsa prima viam aperuit ad patriam: & veritatem, quæ vera patria est, mundo generans dedit omnibus manifestam.

Ea propter & nos, ô Regina misericordiæ, *ad te clamamus exules filij Evæ.* Clamor est alius oris, alius cordis. Clamor oris alta vociferatio: clamor cordis valida & supplex ad Deum intentionis directio. Deus intus, homo foris. Ad eos qui foris sunt, clamor oris: ad Deum & qui cum eo intus sunt, clamor cordis. Intus ubi? In spiritu. Qualiter inquis? Duobus modis. Quibus? Cognitione & amore, revelatione ac devotione, acuto & calido. Modis his Deus cor inhabitat, non solus tamen. *Ubi enim fuerit corpus, illuc congregabuntur & aquile, Matth. 24.* Ad quid? Ut renovetur sicut aquilæ juvenus cordis. Ibi & illa aquila grandis magnarum aliarum Sancta Sanctorum innocentia, & æquitas exaudit invocata, si clamoribus occultis assiduè fuerit excitata. Et nos adhuc filij Evæ transgressores, filij inobedientiæ, filij matris antiquæ, ad te clamamus Regina misericordiæ. Revertere visitans in nobis naturam tuam: revertere ostendendo eam, quam in Christicolas habes charitatem tuam: revertere per singularem in nos à Deo datam potestatem tuam: revertere per eam, quæ tibi specialiter infusa est in plenitudine gratiæ prærogativam tuam, ut intueamur te, non talem, qualem de-

T

siderant.

siderant Angeli prospicere dicentes: *Cant. 4. Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te.* Sed intueamur te largientem beneficia, conferentem remedia, medentem contritis corde, ponentem fortitudinem lugentibus Sion, dantem coronam pro cinere, oleum pro luctu, pallium laudis pro Spiritu mœroris. Nec mediocris visio ista, piam te & deprecabilem experiri, mœrentiumque suspiria munere gratiæ consolari. Sonet hæc vox tua in auribus nostris. Vox hæc tua dulcis, & hæc facies tua decora. Nam in illo decore te videre, quo induit te Dominus fortitudinem, & præcinxit te, non est hujus temporis, nec temporis vitæ nostræ vitiorum fœtore sordentis. Stola immortalitatis te indutam videre Domina indigni sumus: ostende nobis faciem miserationum tuarum, & salvi erimus. Quod ipse nobis præstare dignetur, cujus regnum & imperium sine fine permanet in secula seculorum, Amen.

SERMO III.

In Antiphon. SALVE REGINA.

Tom. 5. pag. 291.

*In freta dum fluvij current, dum montibus umbra
Lustrabunt, connexa polus dum sidera pascet,
Semper honos nomenq. tuum laudesq. manebunt
Spes mea Virgopia, Virgo sacra. Virgo Maria.*

ET non amplius? Amplius multum, & per omnem modum. Nam in æternum & ultra non deficiet laus tua de ore hominum, etiam & Angelorum, *Psal. 8. Cæli enarrant gloriam tuam.* Et quæ major in omni gloria Dei, quàm ineffabilis plenitudo cæli? Et nos cum ipsa, id est, cum Angelis & Archangelis, cum Thronis & Dominationibus, cumque omni militia cœlestis exercitus, hymnum gloriæ Sanctæ Sanctorum canimus. Illi gloriam,
nos

nos hymnum gloriæ. Illi gloriam quam præsentem vident, in júbilo cordis invicem enarrant: nos hymnum tantummodo gloriæ, id est, memoriam eructamus abundantia suavitatis tuæ. *Et opera manuum ejus annuntiat firmamentum. Fiat, inquit, Gen. 1. firmamentum, & dividat aquas ab aquis.* Omnibus firmamentis firmius firmamentum tu Domina; quæ eum, quem cæli cælorum capere non poterant, cepisti & concepisti: portasti & non defecisti: genuisti, aluisti, pavisti, mammaisti & educaisti. Tu in medio aquarum divisisti aquas ab aquis, affectus videlicet æternorum ab affectibus temporalium. Tuam enim animam pertransivit gladius, *ut revelètur ex multis cordibus cogitationes, Luc. 2.*

Posuit in hoc firmamento Deus solem & lunam, Christum & Ecclesiam, & stellas prærogativas gratiarum multas. Laudamus Dominum in sanctis ejus. Firmitas, robur, & constantia, & fortitudo mentis ejus, quia mundi contempsit gloriam, carnis calcavit illecebras. Virtus est Altissimi, de qua scriptum est *Luc. 1. Et virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Non solum autem cælum & firmamentum Domina rerum intelligitur, sed aliis nominibus convenienter appellatur, & rerum vocabulis designatur. Ipsa tabernaculum Dei, ipsa templum, ipsa domus, ipsa atrium, ipsa cubiculum, ipsa thalamus, ipsa sponsa, ipsa filia, ipsa arca diluvij, arca testamenti, urna aurea, ipsa manna, virga Aaron, vellus Gedeonis, porta Ezechielis, civitas Dei, ipsa cælum, ipsa terra, ipsa sol, ipsa luna & stella matutina, aurora ipsa & lucerna, tuba & mons, fons quoque hortorum, & lilium convallium. Desertum ipsa, & terra repromissionis lacte & melle manans, stella maris, navis quoque, via in mari, sarena, vinea, ager, arca, horreum, stabulum, præsepe, subjugale, apotheca, aula, turris, castra, acies, populus, regnum, sacerdotium. Ovis est, pascua est, paradus est, palma est, ros est, fluvius est, potus est, columba est, columna est, vestis est, margarita est, candela-

brum est, mensa est, corona est, sceptrum est, panis est, oleum est, vinum est, arbor est, virga est, cedrus est, cypressus est, plantanus est, cinamomum est, balsamum est, myrrha est, thus est, oliva est, nardus est, crocus est, fistula, calamus, & storax est, soror & mater est. Et ut breviter concludam, de hac & ob hanc, & propter hanc omnis scriptura facta est, propter hanc totus mundus factus est; & hæc gratiâ Dei plena est, & per hanc, homo redemptus est. Verbum Dei caro factum est, Deus humilis, & homo sublimis.

Ad te ergo tantam ac talem, Domina rerum, Sancta Sanctorum, Regina cœlorum *suspiramus gementes & stentes in hac lacrymarum valle*. Tertia hæc positura carminis hujus est quod explanandum assumpsimus. Suspiria, gemitus & fletus compunctionis; sunt species seminum justitiæ. *Seminate vobis*, inquit *Osee. 10. ad justitiam: metite spem vitæ, & illuminate vobis lumen scientiæ. Eunt*, inquit *Psal. 125. ibant & flebant, mittentes semina sua*. Suspirium, vox inarticulata, gementium gemitus, dolentium fletus, has sedes habent. Tria sunt hæc quæ benè gradiuntur in irriguo inferiori, & quartum quod feliciter incedit, vallis scilicet lacrymarum: Sedes irrigui superioris hæc est. Verus Caleph dat utrumque filiæ suæ a sella residenti, *Iosue. 15*. Et tu si aspiras ad hæc, comprime motus irrationabiles sensualitatis & corporis, motu rationis. Abscinde à te concupiscentiam carnis, oculorum, potestatis, & honoris. Abjice mundi pompam & sarcinam, edoma carnem, disciplina spiritus, in arctum tua desideria constringe, non abeas in consilio impiorum, in via peccatorum non stes, in cathedra pestilentiæ non sedes *psal. 1*. Apprehende humilitatem, ut sis pauper spiritu, ferales corrige mores, & esto mitis. Tunc transito Jordane ingredieris terram repromissionis, quæ est compunctionis. Sic in tertio loco octo beatitudinum dicitur *Matth. 5. Beati lugentes, quoniam ipsi consolabuntur.*

Quarto

Quarto die resuscitatus est Lazarus: quartâ vigiliâ venit ad discipulos Iesus. Et tu fac tibi vigiliâs quatuor, ut resusciteris & veniat ad te Iesus: duas timoris, pudoris duas. Cogita Deum Creatorem tuum, cogita Benefactorem, cogita Patrem, cogita Dominum. Ad singula reus es, plange ad singula, ad singula e-vigila, & singulorum horum singuli intellectus, quasi singuli in mente dies sint, in quibus quasi Lazarus mortuus eras, quasi fætebas. Dum per singulos lacrymaris, quasi in quarto resuscitaris. Primum & ultimum extinguunt timorem: media duo pudorem. Pater sanè non metuitur, cùm pater sit: patris est semper misereri & parcere. Paterna vox est: *Deut. 32. Percutiam, & ego sanabo.* Non est proinde quod à patre formides. Si quando ferit, emendat, non vindicat. At cogitantem quòd patrem offenderis, est certè quòd pudeat, & si non quòd terreat. Voluntariè te genuit verbo veritatis, *Jacob. 1.* deinde non pepercit Unigenito *Joan. 3.* ut prosit genito. Ipse quidem Patrem ita exhibuit se tibi, sed non tu illi æquè filium. Quâ fronte attollis jam oculos ad vultum Patris tam boni, tam malus filius? Pudeat indignè gessisse generi tuo: pudeat tanto Patri vixisse degenerem. Exitus aquarum deducant oculi tui, operiat confusio faciem tuam. Vultum tuum pudor suffundat, occupetque caligo: deficiat in dolore vita tua, & anni tui in gemitibus. Proh dolor, quem fructum habuisti in illis, in quibus nunc erubescis? Si in carne seminasti, de carne messuisti corruptionem. Si mundus ipse transit, & concupiscentia ejus, confundere ad illam vocem quæ dicit *Mal. 1. Si ego pater, ubi honor meus?* Hoc de honore patris. Nunc ad beneficia veniendum. Ut alia innumera taceam, hujus corporis victum, & temporis usum hujus; & super omnia sanguinem dilecti Filij sui clamantem de terra; pudeat ingratitude. Quid retribuisti Domino pro omnibus, quæ retribuit tibi?

T 3

Ad

Ad timorem quoque veniamus: Si pudor minus partes suas exequitur, excitetur ut excitet. Sepone pia vocabula benefactoris & patris, ad austeriora convertere. Nam qui legitur *2. Cor. 1. Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis*: legitur Psalm. 93. nihilominus, *Deus ultionum Dominus*: & legitur psalm 65. *terribilis in consiliis super filios hominum*. Quod Pater est, quod beneficus est, tibi est: quod Dominus ac Creator, sibi est. Etenim *propter semetipsum fecit omnia*, *Proverb. 16*. Quia ergo quod tuum est, tibi defendit & servat; putas principatus tui non requirit honorem? Requirit usque ad novissimum quadrantem; requirit & retribuet abundanter facientibus superbiam. Requirit à redempto servitium; honorem & gloriam ab eo, quem plasmavit. Esto quòd dissimulet, & pater ignoscat beneficus, sed non Dominus & Creator. Pensa cujus sit formidinis & horroris, tuum atque omnium contempsisse factorem, contempsisse Dominum majestatis. Tangit montes & fumigabunt, *psal. 103*. Et tam tremendam majestatem audet irritare vilis pulvis, uno levi flatu dispergendus, & minimè colligendus? Time gehennam, time iudicis vultum. Contremisce ab ira potentis, à facie furoris ejus, à fragore ruentis mundi, à conflagratione elementorum, à tempestate valida, à voce Archangeli, & à verbo aspero. Contremisce à dentibus bestiae infernalis, à ventre inferi, à rugientibus preparatis ad eteam. Time vermem rodentem, ignem torrentem, fumum & vaporem, & sulphur & spiritum procellarum: time tenebras exteriores & dicito *Hie. 9. Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum*; & praeveniam fletibus fletus, & stridores dentium & manuum, pedumque dura vincula, & pondus catenarum prementium, stringentium, utentium, nec consumentium? Heu mater mea, cur me genuisti filium doloris & amaritudinis, indignationis & plorationis?

Qui

Qui sic afficitur duplici metu isto & duplici pudore, quatuor vigilias facit in mente, seu quatuor diebus intus illustratur, in quorum quarto quasi Lazarus quatruiduanus resuscitatur. Et sicut de uno fonte paradisi oriuntur quatuor flumina, quæ irrigant terram, *Gen. 2.* Sic quatuor affectiones istæ ortæ de uno fonte compunctionis plenitudinem consumunt irrigui inferioris. Pariunt enim suspiria, gemitus & fletus, quæ dum pro defectu virtutum aguntur, dicuntur irriguum inferius. Superius autem irriguum, est vallis lachrymarum. Pinguis infusio hæc cœlitus irrorata, nec extorta, nec coactitia, pluvia voluntaria est, quam segregavit Deus hæreditati suæ *psal. 67.* Aquæ istæ sunt, quæ egrediuntur de templo à latere dextro, *Ezech. 47.* & fluunt impetu de Libano *Cant. 4.* fluunt etiam de fonte paradisi, divisi in quatuor capita. Paradisus conscientia iusti est, quam non urit cura pungens, nec culpa remordens: quam non attenuat sensus egens, quam non grandinant corporearum rerum irruentia phantasmata, fide florida, virtutibus fructifera, opinione odorifera. Hujus de medio fons oritur, dum virtus integritate solidatur. Hæc deinde dividitur in quatuor capita, justitiam, prudentiam, fortitudinem, temperantiam. Justitia fodit in altum, & quærit aquas irrigui superioris, prudentia invenit, fortitudo vindicat sibi; temperantia possidet. *Justitiam* dico esse genus ad omnia præcepta Dei: *Prudentiam* divinarum, humanarumque rerum scientiam: *Fortitudinem* vigorem mentis inter adversa & prospera erectum: *Temperantiam* inter velle & nolle, nosse parum & nimis, citra & ultra discretionem. Legitimè hæc custodita perfectum faciunt virum, cupientem dissolvi, & esse cum Christo, qui dicat *Psal. 119.* *Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est:* & *Psal. 41.* *Sitivit anima mea ad Deum fontem vivum.* Fons iste fons patens est domui David in ablutionem peccatoris & menstruatæ, *Zach. 13.* Hic est fons quem foderunt principes multitudinis,

quos

quos commemoravimus, justitia scilicet, fortitudo, & temperantia in datore legis, id est compunctione: & in baculis suis, id est in vigore solido perfectæ integritatis.

Mens itaque à vitiis purgata, Deum sitiens jugiter, & ipsius adventum in se suscipiens, frequenter delectata tantæ suavitatis inenarrabili dulcedine, quia pro velle suo semper eam habere minimè valet, miro dolore afficitur, & hæc ei consolatio, ut præ ejus desiderio jugi lachrymarum pane pascatur. Fit itaque vallis lachrymarum, dum se humiliter sentiens, affatim abundat uberrate fletuum. Et habet hoc irriguum superius, quo mortua mundo suaviter & dulciter pascitur, quia per irriguum inferius emundata jam cœlestium contemplatione ineffabiliter delectatur. Hæc duo irrigua, duæ olivæ sunt, & duo candelabra lucentia ante Deum. Sunt hæc duo luminaria, duo altaria, duo exploratores, duo cherubim, duo ostiola, duo ubera: testamenta duo, hirci duo, leones duo, minuta duo, tabulæ duæ, columnæ duæ, sorores duæ, manus duæ, & si qua sint binaria, quæ his consonantia opinionaliter queant inveniri. In talibus suspiriis, gemitu ac fletu, ac conyalle lachrymarum *ad te clamamus exules filij Evæ: Domina rerum, Sancta Sanctorum, virtus nostra & refugium: decus mundi, gloria cœli: præelecta ut sol, pulchra lunaris ut fulgor, agnosce omnes te diligentes. Audi nos: nam te Filius nihil negans honorat. Et tu salva nos Domine Iesu, pro quibus Virgo Mater te orat, cujus regnum & imperium sine fine permanet in secula seculorum, Amen.*

SERMO IV.

In Antiphon. SALVE REGINA,

Tom. 5. pagin. 292.

Ante pererratis amborum finibus exul,

Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Tigrim,

Quam

*Quàm tuus è nostro labatur pectore vultus,
Virgo Dei Genitrix, quem totus non capit orbis.*

OMnino necessariè vultum quidem tuum deprecabuntur omnes divites plebis, quanto magis pauperes plebis? Et si pauperes plebis, multò magis egenus & pauper, opprobrium hominum & abjectio plebis. Tibi dixit cor meum, quæsi vultum tuum. Vultum tuum Domina requiram, ne avertas faciem tuam à me, ne declines in ira à servo tuo. Ostende faciem tuam, sonet vox tua in auribus nostris, quia vox tua dulcis, & facies tua decora. Vocem tuam audivimus quater in Evangelio, ò Domina rerum. Primò ad Angelum, secundò ad Elizabeth, terriò ad Filium, *Fili quid fecisti nobis sic, Luc. 2.* quartò item ad Filiù, *Vinum non habent, Ioan. 2.* Quam harum inquirimus? Illam utique, *Vinum non habent.* Necessaria nobis hæc est. Defecit vinum in cadis nostris, vinum scilicet lætificans cor hominis, *Psal. 103.* non causamur de vino in quo est luxuria, *Eph. 5.* illud quærimus de quo Propheta, *Zach. 9.* quod germinat virgines; harum pincer-na tu, vexillifera tu. Vexilla Regis prodeunt in nobis, te agente pro nobis. Calix in manu tua vini meri. In manu tua, in potestate tua; vini meri, amoris divini. Dic Domina rerum, dic pro nobis Filio tuo, *vinum non habent.* Calix hujus vini inebrians, quàm præclarus est. Inebriat, calefacit, acuit, audaces facit & fortes, obliviosos, discretos, somnolentos. Inebriat amor Dei ad contemptum mundi: calefacit, quia ferventes facit: acuit, quia erudit: facit audaces contra adversa, & fortes à carne, mundo, & dæmonibus invincibiles; obliviosos eorum scilicet qui retrò sunt, & in futura extentos; discretos erudiens ad justitiam; somnolentos ad temporalia, & tardiosos; & ad invincibilia contemplanda pronos & promptos.

Hoc vinum lætificat cor hominis. Hoc à te, & per te speramus, non solum vinum, sed & panem. Panis enim cor homi-

V

nis

nis confirmat, *Psal. 103. Panis ille de quo Scriptura Psal. 77. Panem Angelorum manducavit homo.* Panis ipse Filij tui dulcis memoria, præsentia ipsius plena tu. Et mensa propositionis duodecim panum, numerum duodenarij dedicans. Duodecim panes, duodecim sunt prærogativæ gratiarum, in quibus gratia repleta es, & Dominus tecum. Porro ne de corde meo videar prophettare, tuas has prærogativas Paulus Apostolus, & nominat pariter & enumerat dicens *Gal. 5. Fructus autem Spiritus est charitas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, benignitas, mansuetudo, fortitudo, misericordia, continentia, castitas.* Panes certè admodum splendidi, sapidique. Splendidi, in sua natura: sapidi, in animorum experientia. Denique summæ spirituales delitiæ hæ sunt. Plus quippe his confirmatur & delectatur animus, quam ullis carnalibus delitijs corpus. Neque verò proveniunt homini à se ipso, immò fructus sunt Spiritus sancti. Proindè Virgo beata postquam nuntius cælestis te prædictâ gratiarum prærogativâ perhibuit plenam, mox gratiarum causam subjungens: inquit, *Luc. 1. Dominus tecum.* Dominus autem Spiritus est. Spiritus ergo sanctus magnificavit facere tecum. Magnificavit, inquam, facere in te duo opera sua. Vnum erat, dum dignam te fecit, quæ Dei Filium concipere posses & parere: alterum quando ex tua carne sancta ac digna carnem Filij Dei formavit. Fecit proindè te magnam & castam. Magnam planè fecit ut immensum caperes: castam quatenus dignè contineres. Magnam te fecit humilitate, castam virginitate.

Itaque tu sancta; tu es castellum in quod Iesus intravit, habens turrim humilitatis: qui enim se humiliat, exaltatur: & murum virginitatis, Murum certè fortissimum, quippe qui nec ante partum, nec in partu, nec post partum potuit violari. Lapidis muri disciplina tua fuerunt & continentia, sine quibus nunquam constans est virginitatis murus. In te duæ sorores fuerunt
 Maria

Maria & Martha, quæ Dominum susceperunt, *Matth. 10.* Maria fuit intelligentia tua specialis, qua Deum & Dei Filium esse intellexisti quæ genuisti. At verò Martha rationalis erat prudentia; qua ei in Domino Filioque tuo in carne servisti. Tu ergo Domina nasus es speciosus, ad quam dicit Sponsus, *Cant. 7.* *Nasus tuus sicut turris Libani quæ edificata est cum propugnaculis, mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium.* Nasus duo habet foramina, per quæ spiritum à capite emittit. Ita tu Domina virginitate & humilitate tuâ de cælo eduxisti Filium Dei. *Spiritus oris nostri* (dicente Prophetâ *Thre. 4.*) *Christus Dominus.* Spiritus verò est Dominus Christus: quippe qui ut Spiritus oris nostri charitate calefacit, cupiditatem nostram refrigerat, ad bonam nos voluntatem movit, fide justificavit. Tu ergo nasus ecclesia similis es turri, celsâ videlicet dignitate, firma gravitate. Turris es Libani. Libanus mons qui dicitur dealbatio, altam præ omnibus signat innocentiam tuam. Innocens fuisti ab originalibus, & ab actualibus peccatis. Nemo ita præter te.

Unde auctoritas Augustini: *Cum de peccatis agitur, nullam de beata Maria volumus fieri mentionem: & ex eo enim majorem credimus ei collatam virtutem ad vincendum ex omni parte peccatum, quæ concipere & parere meruit eum, qui nullum habuit peccatum.* Ex omni, inquit, parte: hoc est ex parte originalis, & ex parte actualis peccati. Ea ergo sola excepta; cæteri omnes quid dicere possunt, nisi quod ait Apostolus Ioannes, *1. Ioan. 1.* *Si dixerimus quod peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est?* Ego quoque piâ fide opinor, in utero matris tuæ ab originalibus te absolutam peccatis: nec vana est fides, nec opinio falsa. Denique & rationes & auctoritates inveniuntur ista stipulantes. Et quidem ratio sic: si alij in utero matris fuerunt sanctificati, multò magis tu Mater Domini. Sed Hieremias *Hier. 1.* & Ioannes *Luc. 1.* alter sanctificatus, alter Spiritu sancto

repletus in utero matris leguntur. Ergò & tu Maria Genitrix Dei, quæ sola totam Spiritus sancti gratiam possedisti, quam alij habuere per partes. Te enim Angelus Gabriel pronuntiavit gratiâ plenam, *Luc. 1.* Tuum odorem longè antè in filio Patriarcha Isaac trahebat dicens, *Gen. 27.* *Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni.* Tu es ager plenus, plena virtutum, plena gratiarum. Tu protulisti frumentum electorum, quod est etiam Angelorum cibis. Te benedixit Dominus. Te, inquam, benedixit Dominus, ut per te benedictam vita veniret, Sicut mors per Evam maledicta. De te secretorum cœlestium conscius Salomon dicit: *Quæ est ista quæ progreditur sicut aurora confurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata?* Aurora semper noctem sequitur, nox præcedit auroram. Quid autem est nox frigida & obscura, nisi originale peccatum, frigidum concupiscentiâ obscurum ignorantia? Tu ergo processisti, ut aurora lucida & rubicunda, quia superatis originalibus peccatis in utero matris nata es lucida cognitione veritatis, & rubicunda amore virtutis. Inde est quod Nativitatem tuam sanctam sancta Ecclesia festivis celebrationibus honorat, quod aliàs non faceret. Denique nullius præter te, nisi Domini Filij tui, & Ioannis Baptistæ (qui utique sancti nati sunt) colit nativitatem.

Cùm igitur tam clarè auctoritates divinæ tuam ab utero testentur innocentiam, quis ultrà dubitet sanctam & immaculatam huic mundo progenitam? Tu es proinde turris Libani cum propugnaculis edificata. Ab ineunte quippè ætate dilexisti justitiam, & odisti iniquitatem. Quare delectatio justitiæ, odiumque iniquitatis, cum quibus crevisti, tua fuere propugnacula. His quippe visis, hostibus certè suspecta fuisti. Non enim parum formidabant, ne fortè tu esses (quæ & eras) per quam expugnandi erant & damnandi: propter quod & terribilis fuisti eis ut castrorum acies ordinata. Nihil verò omninò proficit
inimicus

inimicus in te, eò quòd mille clypei pependerunt ex te, omnis armatura fortium. Denarius solidus millenarius est: siquidem denarius quadratus centenarium perficit. Porrò decem sunt præcepta legis. Primum est, *Deut. 6. Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies.* In hoc solius Dei præcipitur cultus. Nulli quippe alij servitus (quæ græcè *latría* dicitur) debetur. Siquidem quando dæmonibus exhibetur, idololatria vocatur: quod proximo inhietur præcepto *Deut. 5. Non assumes nomen Dei tui in vanum.* Ac si diceret: Nulli creaturæ Dei honorem exhibeas, nihil per incantationes aut auguria quæras. Porrò speciale obsequium Deo præbetur in observantia sanctarum solennitatum: unde tertium præceptum contextitur: *Observa diem sabbati:* quod est, in sacris feriis te exerce, quatenus per requiem præsentem discas sperare æternam. Ac tria ista ad Deum duntaxat pertinent, qua de re in unâ solummodò tabulâ scripta fuerunt. Cæterùm cætera ad conversationem hominis cum proximo spectant, quare & ipsa continebantur in secunda.

Et primum quidem ad maximè proximos, id est parentes pertinent: *Honora, inquit, patrem & matrem.* Honoris nomine non solum subjectionis reverentia, sed etiam subsidij obsequium accipitur: Proindè filij debent honorare parentes, & in bonis obediendo, & temporalia, si opus habuerint, subsidia ministrando. *Non occides.* Id maximum malum est quod proximis potest referri, ac propterea primò omnium debuit prohiberi. Fit autem homicidium multis modis, manu, præcepto, consilio, consensu vel neglectu. Si enim moriturum aliquo modo vivificare valeas & negligis, procul dubio ejus mortis reus teneris. Postea dicit: *Non fornicaberis.* Fornicatio alia spiritus, alia corporis. Spiritus fornicatio est, deserto Deo, adhærere diabolo. Unde *Psal. 72. Perdes omnes qui fornicantur abs te.* Porrò corporis fornicatio, est passim cum meretricibus vel sceminis à le-

gitimis viris absolutis, solâ libidinis explendâ causâ commisce-
ri. Deindè adjungitur, *Deut. 5. Furtumq; non facies.* In furto com-
prehenditur rapina, usura, persuasio, quicquid denique cum
damno alterius possidetur. Deindè dicit: *Falsum testimonium ne
dicas.* Falsum testimonium, alieni patrocinium mendacij pro-
priè dicitur. Veruntamen in hoc loco pro omnibus mendacij
partibus verisimile est poni. Denique perjurium, voti solu-
tionem, & generaliter omne mendacium non permittit, qui
falsum testimonium nominatim prohibuit. Nonum præcep-
tum est. *Non concupisces uxorem proximi tui.* Ubi nimirum adul-
terium vetuit, atque abusionem Deo sacratarum. Sponsæ quip-
pe sunt Dei: & utique non minùs est Dei sponsam violare quàm
hominis. Decimum. *Non concupisces rem proximi tui.* Omnem
dolum & circumventionem hoc ultimo vetat præcepto, qui-
bus miseri mortales se invicem decipiunt, bonisque privant
terrenis.

Hæc decem legis præcepta suos observatores tanquam
clypei muniunt, & à tormentis inferni defendunt, quapropter
optimi decem clypei sunt. Denarius porrò linearis numerus est,
solam habens longitudinem, quæ solo duntaxat capitur intelle-
ctu. Decem itaque clypeos habet. At si denarius in altum ex-
tendatur atque quadretur, centenarium videlicet parit. Eâdem
quoque ratione si decalogus post scientiam memoriâ firmiter,
& dilatetur affectu: centum profectò clypei possidentur. Po-
stremò denarius exaltatus atq; solidatus millenarium perficit:
sic nimirum decalogum de affectu in bonam producentes ope-
rationem: optatos certè mille cæpit clypeos possidere. Non est
dubium te benedictam intellectu & affectu, & actu hunc super
omnes mortales decalogum habuisse & observasse: unde prorsus
meritò *mille clypei ex te dicuntur pendere.* Et non solùm cly-
pei, sed & *omnis armatura fortium.* Nihil est enim virtutis quod

ex

ex te non resplendeat, & quicquid singuli habuere Sancti, tu sola possedisti. Lectulus es Salomonis, de quo in canticis: *En lectulum Salomonis septuaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israël, omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi.*

MEDITATIO.

In SALVE REGINA.

Tom. 5. pag. 294.

AD salutandum Virginem primò debeo ejus magnitudinem considerare. Nec enim circa suum Filium amplius potuit elevari, quàm ut Mater Dei vocaretur. Admirans ergo magnificentiam Matris nostræ devotè & reverenter dicito, *Salve Regina.* Sub tuo regimine Domina, volo de cætero militare, me totaliter Dominationi tuæ committo: ut plenariè regas, nihil meæ insipientiæ dimittens de mei regimine. Quicquid enim mihi dimiseris, noveris miserrimè destruendum. Sed cùm plenus sim miseriam à vertice usque ad pedum plantas, & putrefactus; fœtorem gravem & horrorem quomodo dignaberis regere tam nobilis creatura? Quia tu es *Regina misericordie*: Et qui sunt misericordie subditi, nisi miseri? Multum es sollicita de miseris: hos in tuos filios adoptasti, hos regere Domina voluisti: & ideò *Regina misericordie* vocaris. Nos ergo miseri tecum de cætero consolemur, tecum amodò Domina habitemus, te mentis visceribus amplectamur? Quia tu es *vita*. Vita verè, quæ mortem superbiæ humilis vicisti, & nobis vitam gratiæ impetrasti. O certè vita amabilis, vita desiderabilis, vita delectabilis, ô vita quæ nutris tuos cælestibus alimentis. Qui enim vult te habere, se affligat, delicias respuat, delicata quæque contemnat: & qui amplius mortificatus fuerit, te amplius possidebit.

Dulcedo

Dulcedo, verè dulcedo, quæ amaritudinem peccati impetrando gratiam expellis, quæ nobis gratiæ dulcorem acquiris, quæ ad suavitatem patriæ cœlestis contemplantes introducis. O dulcis Domina; cujus sola memoria affectum dulcorat: cujus magnitudinis meditatio mentem elevat: cujus pulchritudo oculum interiorem exhilarat: cujus amœnitatis immensitas cor meditantis inebriat. O Domina quæ rapis corda hominum dulcore, nonne cor meum Domina rapuisti? Ubi quæso posuisti illud: ut ipsum valeam invenire? O raptrix cordium, quando mihi restitues cor meum. Quare sic corda simplicium rapis? Quare violentiam facis amicis? Nunquid ipsum semper vis tenere? Cùm illud postulo, mihi arrides: & statim tuâ dulcedine contopitus quiesco. Cùm in me reversus iterum illud postulo: me complexaris dulcissima, & statim inebrior tui amore: tunc cor meum non discerno à tuo, nec aliud scio petere, nisi tuum. Sed ex quo est cor meum tuo dulcore sic inebriatum, gubernat illud cum tuo, & in sanguine Agni conserva, & in latere Filij colloca: tunc assequar quod intendo, & possidebo quod spero, quia tu es spes nostra. Sperent ergo in te qui noverunt nomen tuum, quoniam non dereliquisti quærentes te Domina. Certè qui sperant in te, mutabunt fortitudinem: assument pennas, ut aquilæ: volabunt & non deficient. Quis non sperabit in te, quæ etiam adjuvas desperatos? non dubito, quod si ad te venerimus, habebimus quod volemus. In te ergo speret: qui desperat: qui deficit, ad te currat.

Salve. Quis ergo de cætero nos à tui salutatione poterit prohibere, ex quo sic es vita, dulcedo, & spes nostra? *Salve.* Quis ergo ex quo Regina es nostra, à tua reverentia nos poterit separare vel impedire? Primò es Domina salutanda, ut per te gratia impetretur. Secundò, ut per te ad gloriam veniatur. *Ad te.* Ad te verè quia tu sola Deum genuisti, tu sola interemisti universam hæreticam

hæreticam pravitatem. Ad te certè quæ lavas nos à fecibus peccatorum, quæ nos consolaris in cunabulis vagientes, lactas parvulos esurientes. *Clamamus.* Quare non clamaremus Domina, qui vulnera sustinemus, plagas sentimus, qui inimicis undique circumdamur. Clamamus angustiati miseriis infinitis oppressi. Clamamus cordis anxietate, stomachi vacuitate, doloris acerbitate, aut fortè erga te amoris immensitate. Quare enim obdormis Domina? Surge adjuva nos. Clamamus etiam, ut nostram manifestemus necessitatem: quia clamare necessitas nos compellit, quid nos amplius affligis? Si multum tardaveris, vocem amittam clamando, & ad te amplius vociferare nequibo. Heu mihi tunc quid faciam: cùm nec exaudire me poteris, nec audire. Citò, citò Domina subvenias clamanti, ne in manibus deficiam inimici, curre, festina Domina, & tuum iniquissimum & infidelissimum servum ad te clamantem parcendo adjuva, & eripe de manu & periculis tui hostis, Si aliud te allicere Domina non deberet, nisi quia tuus hostis audet nos tuos servos invadere fraudulentè, deberes ad nos quàm citiùs festinare. Curre & libera nos Domina propter eorum superbiam reprimendam. Curre, ne dicant: ubi est eorum Domina, de cujus clementiâ confidebant.

Ne mireris Domina, si clamamus, quia sumus ad te nimium elongati. In regione longinqua dissipavimus partem nostram, & ideò *ad te clamamus exules.* Exules à patria, exules à visione divina: & utinam non exules à gratia, exules à consolatione maternâ. O anima, cur non es potiùs à corpore separata; quàm à tua Domina exul facta. Heu mihi, cur sum in tam longum exilium relegatus. O Domina, dum hîc sumus exules, constituas nos, ne hîc tanquam in Patria confidentes te & tuum Filium quærere desistamus, sic tamen constituas exules in corpore, ut semper tecum simus cives in mente. *Filij Evæ.* Verè filij Evæ; superbi,

superbi, præsumptuosi, ambitiosi, avari, gulosi & carnales inobedientes, & breviter in omnibus ipsam Evam sequentes, proni sumus ad malum, difficiles verò ad bonum: & si contingat aliquem filium bonorum operum generare, cum quodam cordis dolore & tristitiâ parturimus: sed malum cum læritia perpetramus, nec bonis sufficiunt mala nostra, sed sicut ipsa Eva, ita & nos alias inclinamus ad malum, & etiam sicut ipsa, ita & nos in defectibus excusamus, aut saltem si possumus in alios retorquemus. Plus enim placet nobis in multo sudore & labore vilia acquirere; quàm Dominum gloriæ degustare, & ipsum levissimè, imò dulcissimè possidere. Nisi enim nos Domina adjuvisses, fortassis jam in inferni profundissima venissemus.

Nec est quod nos valeat excusare, qui non Te, sed Evam in omnibus imitamur, ac per hoc ad te suspiramus. Suspiramus autem de tam bonæ Matris absentia, venire Domina ad te cupientes. *Suspiramus ad te, videre Filium tuum affectantes.* Nihil ergo amor quo erga te sumus inebriati intrinsecus, cogit nos ad te Domina suspirare. Omnibus es amabilis, omnibus affabilis, omnibus delectabilis; sedes sapientiæ, fluvius clementiæ, radius Deitatis: nec est qui se abscondat à calore tuo. Quis ergo ad te Domina non suspirabit. Amore suspiramus, etiam & dolore. Undique nos angustia premunt. Quomodo ergo ad te non suspiremus, solatium miserorum, refugium expulso- rum, liberatio captivorum, Regina bellatorum, Domina univ- ersorum, etiam inimicorum: nec est qui tuæ voluntati valeat obviare. Sic afflicti, sic miseri ad te suspiramus. *Gementes & flentes in hac lacrymarum valle.* Heu Domina, non vides, quòd totaliter sumus amaritudine pleni? Intus sumus gementes, exterius flentes, in loco lacrymoso jacentes: onerati peccatis gemimus, aggravati molestiis flemus, abundantes miseriis in valle lacrymarum su-
mus

mus tuum subsidium postulantes. Quid ampliùs dicam: nec sufficio nec scio omnia detestabilia hujus vallis enarrare.

Eia ergo Advocata nostra. O laudabilis clementia Salvatoris, qui sic afflictis tam nobile subsidium dignatus est elargiri: & idè non est timendum, quin miserearis miseris, ad illam partem inclinans, sententiam quam defendis, ut nobis exhibeas gloriam quam peperisti: non ergo restat Domina, nisi ut illos misericordes oculos ad nos convertas. *Eia ergo Advocata nostra illos tuos misericordes oculos ad nos converte:* non dubitamus Domina, quum si nostras aspexeris miseras, non poterit tua miseratione suum retardare effectum. Mirabiles nec non & amabiles illi tuorum radij oculorum quibus nos allicis ad amorem, & ad plenam ducis salutem, ne venenatos oculos basilisci timeamus. O Evæ oculi venenati, cur non offertis vos oculis Virginis, si vultis perfectam recipere medicinam, nam suorum claritas oculorum tenebras expellit, effugat catervas dæmonum, purgat vitia mentium, corda congelata accendit, & demum ad cœlestia trahit. O quàm beati, ô Domina, quos tui viderint oculi! Hos ergo oculos ad nos Domina converte. *Et Iesum benedictum fructum ventris tui nobis post hoc exilium ostende.* O venter mirabilis, qui potuit capere Salvatorem: ô venter laudabilis, qui potuit recipere Redemptorem: ô venter desiderabilis, è quo emanavit desiderium mentium, gratiarum fluvius, gloriæ præmium: ô venter amabilis & dulcedo animæ, ô elevatio mentium, inebriatio cordium, sanitas peccatorum. Fructus tuus Domina. Hic certè est fructus beatus à principio sui ortus. Hic est Iesus Dei vivi Filius. Hic est Salvator noster Dominus Deus. Hunc Iesum *benedictum fructum ventris tui nobis post hoc exilium ostende.* ut videndo ipsum habeamus: ipsum videndo, beatitudine repleamur, ô clemens, ô pia, ô dulcis Maria. O clemens indigentibus, pia exorantibus, dulcis diligentibus: ô clemens pœnitentibus,

tibus, pia proficientibus, dulcis contemplantibus: ô clemens liberando, pia largiendo, dulcis te donando: ô clemens consolando, pia blandiendo, dulcis osculando. Clemens es subjectis, pia jam correctis, dulcis prædilectis, Amen.

S E R M O.

In Canticum VIRGINIS MARIÆ.

Magnificat anima mea Dominum.

Tom. 5. pagin. 309.

M*Magnificat anima mea Dominum.* Magnificat voce: magnificat opere: magnificat affectu. Magnificat laudando, amando, prædicando. Magnificat, laudandi, amandi & magnificandi formam simul & materiam dando. *Magnificat anima mea Dominum:* quia magnificè à magnifico Domino magnificata est. In primis ad imaginem & similitudinem Dei, anima mea mirabiliter à Domino creata est; sed postea in Adam mirabiliter deformata, nunc mirabiliùs gloriosiùs & magnificentiùs à Domino renovata est. *Magnificat anima mea Dominum.* Magnificat omnis creatura Dominum, sed ampliùs super omnem creaturam, anima mea Dominum magnificat. In omni enim creatura, nihil tam magnificè fecit Dominus; sicut animam meam; Sed sicut Dominus voluit, sic factum est. *Magnificat anima mea Dominum.* Dominum magnifica, non temetipsum. Qui semetipsum magnificavit, quantum in ipso fuit, Deum exhonoravit: & ideò non se exaltavit, sed præcipitavit. Tuum est te ipsum humiliare, Dominum exaltare.

Exultavit spiritus meus in Deo salutari meo. Vide qualis ordo: priùs cytharam, postea psalterium tetigit: priùs animam, postea spiritum posuit: non enim priùs quod spirituale, sed animale; de-
indè

indè quod spirituale. *Et exultavit spiritus meus*, extra omnem creaturam, extra seipsum etiam gaudio saltavit. In quo? Non in me; sed in Deo Creatore meo: cognitione & amore ejus fervendo: & hoc non per me, sed mediante & salvante me *Salutari meo*, Iesu Filio meo, singulariter meo. Meus est Deus; meus Salutaris; meus est Filius. Omnium quidem Conditor est, sed mei solius Filius est: & me mediante omnium salus est. *Quia respexit humilitatem ancilla sue*. Non auderet ancilla sua, nec oculos ad eum levare, nisi ipse prior ad ancillam suam dignaretur aspiceret. Ab illo priùs respexit super nos misericordia: quia nos nimis despectos nostra reddiderat miseria. Me autem inter omnes specialiter respexit, cui super omnes singulare privilegium concessit. Et vide, quia non fuit contenta dicere, *respexit me*, aut *respexit ancillam suam*, aut *respexit humilitatem meam*; sed semetipsam, depressit valdè, & firmissima locavit fundamenta, ubi tantæ magnitudinis & pulchritudinis firmiter exciperet, & servaret ornamenta. *Respexit*, inquit, *humilitatem ancilla sue*. Singula verba suo pondere libranda sunt. Sunt enim ancillæ, sed non humiles. Ancilla fuit Agar, sed superba: Dominam suam despectit, *Gen. 16*. Sunt multæ satis humiles, sed non usque ad ancillas, sed multæ humiles etiam ancillæ, sed non Domini: humilitas ergo contemptum sui: ancilla famulatum suâ devotione commendat. *Respexit humilitatem ancilla sue*; Respiciendo me per gratiam suam: & humilem me fecit: & ancillam suam. Suam, inquam, me fecit: & in me suum speciale opus fecit.

Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. O dilatatum cor: quàm perlucidis oculis omnem subitò creaturam in vera beatitudine collocandam simul aspexisti. *Ecce*, inquit, intuentis est hoc verbum, & demonstrantis. Ecce video quod futurum sit de me, quis fructus procedet ex me: quot & quanta bona, non mihi soli, sed omnibus generationibus pervenient

per me. *Beatam me dicent omnes generationes.* Beatam me non dicerent, nisi de eadem beatitudine, quam habeo, aliquid attingerent. Quomodo eructabit qui non manducat? *Beatam me dicent*, de cuius bono fructum percipient omnes generationes. Ex meo fructu benedicentur: & cum omnes beatificentur; omnes tamen beatam singulariter me dicent. Omnes, inquam, generationes, generationes cœli, generationes terræ: omnes Angeli, & omnes Electi. Nam & in Angelis generationes sunt. Unde dicitur Pater Spirituum, *Eph. 3.* Et ex quo omnis paternitas in cœlo & in terra nominatur. Alij enim alijs in cœlo patres sunt, quibus paternam charitatem præsent: in quibus generant & exprimunt omnem paternitatis affectum. Ex summo enim Patre omnis eorum paternitas nominatur: quia sicut summus & verus Pater omnes paternè diligit, & docet & regit, ita & ipsi secundum donum paternitatis quod acceperunt, subiectos sibi paternè diligunt, & docent, & regunt. Sic & boni Patres, qui sunt in terra, à summo Patre paternitatis suæ munus accipiunt: secundum quod & ipsi plus vel minus ad notitiam & amorem summæ paternitatis accedunt. *Omnes generationes beatam me dicent*; Angelicarum namque generationum numerus per generatum reintegrabitur: & hominum generatio in Adam maledicta, per benedictum fructum ventris mei, ad æternam benedictionem regenerabitur. Inter has & super has omnes generationes, *Beatam me dicent omnes ipsarum generationes.* Merito ergo Dominam beatamque te dicent omnes generationes: quæ omnibus veram & æternam beatitudinem genuisti.

Quia fecit mihi magna qui potens est & sanctum nomen eius. Hoc, inquam, quod omnes generationes me beatificant, non mihi attribuo, non meis adscribo meritis; sed ei qui fecit mihi magna. Ex hoc enim beatificor ab omnibus, quia ab ipso beatificata sum, quasi in speculum beatitudinis omnibus præposita
tum.

sum. *Quia fecit mihi magna.* Non enim aliquod magnum fecit mihi, sed multa magna, magnum est per se, quod Virgo sum; magnum per se, quod Mater sum; magnum, quod simul utrumque & Virgo & Mater sum; & cujus Mater? Dei, Unigeniti, Plasmatoris & Salvatoris omnium. *Fecit mihi magna.* Non potest narrari, non potest cogitari magnitudo & multitudo bonorum, quæ fecit mihi. Et quisnam est ille, qui tam magna fecit tibi? *Qui potens est & sanctum nomen ejus.* Nolite mirari, nolite dicere, quomodo possunt hæc fieri? Potens est ille qui fecit hæc; potens est, imò omnipotens. Potentiam ejus attendite: quia omnia quæcunque vult, potens est facere: magna sunt, quæ attenditis in me; sed magna est illa potentia, quæ tam magna fecit mihi. Ex magnis & mirabilibus quæ fecit in me, magnam & mirabilem potentiam illius perpendite. Et quare hic tam magna fecit tibi? *Quia sanctum nomen ejus:* propter nomen suum, non propter meum meritum, tam magna fecit mihi: nomen suum, quod est mirabile, & sanctum, & ineffabile, voluit in me declarare. Quod est hoc nomen? Bonus. *Quia nemo bonus:* nisi solus Deus. Ergo propter solam bonitatem suam tam magna fecit mihi; quia & potentiam & bonitatem suam in me voluit declarare: potens enim singulariter, & sanctum nomen ejus; sed sicut in ipso sanctum est nomen ejus, sic sanctificetur & in nobis, sicut in ipso ab æterno prædestinatum est, sic compleatur in nobis.

Et misericordia ejus à progenie in progenies timentibus eum. Ecce nomen ejus dicitur *misericordia ejus.* Ubi? à progenie in progenies. A Judæa in omnes gentes: vel ab initio seculi usque in finem: misericordia ejus impeditur, non passim sed timentibus eum. Non est personarum acceptio apud Deum. Judæus & Græcus, Barbarus & Schyta, servus & liber, masculus & femina *Coloss. 3.* in omni gente & progenie: si timet Deum, & operatur

ratur justitiam, acceptus est illi. *Misericordia ejus timentibus eum.* A timore incipitur, ut ad amorem perveniatur. Non desperent adhuc timentes pro peccatis suis, quia misericordia illius super timentes eum. Misericordia ejus remittit peccata timentibus eum; remissio peccatorum nutrit amorem sitientibus eum: qui autem diligunt eum, nomen ejus agnoscunt: amor ipsa notitia est; sed quantò adhuc à notitia ejus distamus; tantò etiam eum minus amamus: si autem nondum illum perfectè amare possumus, quia nec perfectè novimus, vel cum amore timeamus. Qui autem sine amore timet, non filius sed servus est: & hic timor pœnam habet, non notitiam.

Fecit potentiam in brachio suo. Naturâ quidem filij eramus iræ; sed per Redemptionem Iesu Christi facti sumus filij misericordiæ: quia *fecit potentiam in brachio suo*; alligans fortem, & vasa ejus diripiens; alioquin nisi nos Filius liberasset, & per mortem suam Deo reconciliasset: non esset super timentes blandiens misericordia; sed super timentes eum puniens justitia. Quia *dispersit superbos mente cordis sui.* Quoniam ergo universæ viæ Domini misericordia & veritas, sicut suprà de misericordia, quâ humiles redemit; ita nunc & de justitia, quâ superbos judicat, agit: & quasi geminum parietem ex utrisque vicissim tractando constituit: *Dispersionem superbos mente cordis sui.* Ab initio mundi tam homines quàm Angeli superbientes sunt dispersi. Projectus est de cœlo draco magnus, sathanas, & dispersus est per hunc aërem tenebrosam: quoniam in unitate veritatis stare noluit, qui enim in veritate Dei collectus non est: in sua vanitate dispersus est. Dispersi sunt superbi, qui ædificabant turrim Babel: quia unitas linguæ eorum in multitudine scissa est. Omnis superbus eo ipso, quod superbit, dispersus est: quid enim superbia nisi pulvis in altum sublatus & in ventum dispersus? *Dispersionem superbos mente cordis sui:* hoc est eos, qui superbiunt mente cor-

re cordis sui, quàm dilucidè secretum pessimæ elationis latibulum referavit! Est enim quædam quasi bruta & vilis superbia, quæ omnibus etiam stultis palam est: quæ maximè incarnalium sensuum voluptate moratur; sicut est aut de nitida carne, aut de pulchra veste; aut de cibi vel alicujus immundi desiderij expletâ voluptate gestire.

Est & alia quæ sibi pulchrior videtur superbia; & tamen longè turpior; sicut est de scientia, vel potentia; vel de ingenij subtilitate super alios extolli, & cæteros quasi pecora præ se reputare, quæ præclaros hujus seculi solet occupare. Est & tertium genus teterrimum, uti de virtutibus, de miraculis, de intelligendis Angelorum linguis, vel mysteriis cœlestibus apud se gloriari. Isti enim sunt, qui superbiunt mente cordis sui. Mens subtilitas est intelligentiæ: Cor affectio inanis gloriæ. Et benè additum est *sui*; quia etsi à Deo aliqui habent scientiam, sed tamen à se ipsis habent extollentiam. Omnes ergo gentes superbas dispersit, pecora campi, volucres cœli, & pisces maris; Isti enim pisces qui retia rumpunt, qui subtilia rimantur, qui inter fideles quasi in aquis humiles esse videntur; sed tamen non de fluminis dulcedine, sed de maris amaritudine sunt pisces maris: ideò non cœli sed maris semitas perambulant; nam etsi aliquid cœleste quasi in aëra saltando percipiunt: totum in profundum maris secum demergunt: At verò volucres cœli manifestâ levantur superbiâ: qui pro temporali gloria, quasi vertice sydera tangere sibi videtur: qualem sacra historia describit Antiochum 1. *Machab.* fuisse, vel Herodem *Act. 12.* quales etiam multos hodiè, quos non legere, sed lugere licet & videre; pecora enim terræ, hoc est, homines gulæ tantum & luxuriæ dediti, faciliùs respiscunt à diaboli laqueo, quàm qui prudentes sunt in oculis suis. *Dispersit igitur superbos mente cordis sui*; quia ex omni genere su-

re superborum quosdam conterit, ut in æternum pereant, & quosdam humiliat, ut ad vitam redeant.

Deposuit potentes de sede & exaltavit humiles. Primò Dæmones rectores tenebrarum harum, qui potentes erant in effectu malitiæ suæ, à sua potentia infirmavit, & exterminans Iebusæum in Ierusalem, regni sui sedem in ea collocavit. *Deposuit potentes de sede*, quando pervenit sermo ad Regem Ninive, hoc est, usque ad imperatores hujus seculi, & descendit de solio suo indutus sacco & cinere, & humiliavit se, *Ion. 3.* ut ab ira Dei declinaret. Deposuit Saul: & exaltavit David, *2. Reg. 6.* deposuit & superbum Achab de sede: sicut ad Prophetam suum dicit, *3. Reg. 21. Non vidisti humilitatem Achab coram me?* Sed quia in humilitate non permansit; ideò exaltavit humilem: sed superbum damnavit. Deponit etiam quotidie potentes hujus seculi; alios quidem ad supplicium æternum: alios ad humilitatis regnum. Habet enim in manu suâ stateram suam: & cui vult miseretur: & quem vult indurat, *Rom. 9.* Cur autem hunc depositum damnat, & hunc repositum salvat: ipse sibi in thesauris suis reconditum servat. Unum hoc pro certo scire licet; quia non humiliamur, non solvamus.

Esurientes implevit bonis, & divites dimisit inanes. Priùs humiliavit, postea pavit; Prophetiæ spiritus est; futura jam quasi præterita narrat; nondum enim bonis impleti sunt esurientes. Si enim bonis impleti; quomodo esurientes? Et si esurientes; quomodo bonis impleti? nisi fortè dicamus secundùm illud *1. Pet. 1. In quem concupiscunt Angeli prospicere:* qui tamen semper vident faciem Patris, & esurientes sunt, & impleti bonis habent desiderium in satietate, & satietatem in desiderio; sed satietas illa sine fastidio, & esuries sine cruciatu; imò ipsa beata esuries semper sariat eos. Sed non sicut in patria, sic in via sitiunt & esuriunt justitiam. In Patria saturabuntur, cùm manifestabitur gloria,

ria, & tamen etiam hîc in via esurientes implentur bonis: malis evacuatur; implentur bonis, hoc est, Spiritus sancti donis. Esurientes implentur, non fastidientes, pauperes saturantur: nam divites dimisit inanes. Dives erat Elaü, ideò fratris sui dona non curavit. *Habeo*, inquit, *Gen. 33. plura, sint tua tibi*. Dives erat Iethro sacerdos cognatus Moyfi *Num. 10.* ideò noluit consentire, ut iret cum eo ad bona quæ promiserat Deus Israël. Dives Hiram Rex Tyri; ideò civitates quas separabat ei Salomon, parvè pendit, *3. Reg. 9.* Nunquam ergo tibi plenus & dives videaris: ne inanis & vacuus dimittaris. Dic semper Domino Deo tuo. *Ege- nus & pauper ego sum, psal. 69.* In manu tua Domine panis & vestimentum est animæ meæ; si dederis mihi panem ad edendum, & vestimentum quo operior: eris mihi in Deum, & lapis iste in signum, *Gen. 28.* Si autem Ægypto dederimus manum & Assyriis, ut saturemur pane, *Thren. 5.* jam extendimus manus nostras ad Deum alienum. Ad hoc ergo pascit, & vestit nos Deus in via ista & esurientes implet bonis consolationibus suis, ut tandem efficiamur Israël, id est, contemplativi.

Tunc enim, hoc est, in contemplatione, *suscepit Israël puerum suum*. Quam diu Jacob vocatur, in laboribus sudat: in alieno quidem, sed fideliter servit: at ubi ad patrem suum cum sua substantia regreditur; jam tunc aliud nomen sortitur; hoc est *Israël*: quia suscepit Israël puerum suum. Suscepit revertentem de Mesopotamia Syriae, fatigatum laboribus, & ærumnis: spirantem jam ad videndam faciem patris. Suscepit mittendum, suscepit perficiendum: & usque ad faciem suam perducendum. *Suscepit Israël puerum suum*: non superbum, sed humilem: non pilosum, sed lenem, non venatorem, sed pastorem. Et quare suscepit eum? *Recordatus misericordie suæ*, hæc sola causa est quare suscepit eum: ut ostenderet divitias gratiæ suæ in vasa misericordiæ, quæ præparavit in gloriam. Videbatur oblitus esse mi-
Y 2
fereri

fereri Deus: quando usque ad finem seculorum distulit mittere Filium suum. Sed recordatus, quod nunquam oblitus fuit: ut nos semper memores simus, & in æternum misericordias Domini cantemus. *Suscepit Israël puerum suum.* Suscepit naturam; suscepit causam; suscepit negotium ejus, suscepit pater filium suum: suscepit in filio puerum suum, id est totum corpus ejus, à primo justo usque ad novissimum. Suscepit eum in odorem suavitatis sacrificium vespertinum: suscepit eum in hæreditatem immarcessibilem, & incontaminatam conservatam in cælis. Nota quod finalis versus cantici hujus misericordia est. A misericordia incepit; à misericordia finit; circa misericordiam ubique versatur.

Sicut locutus est ad patres nostros Abraham & semini ejus in secula. Ultimus iste versus est, qui decalogum adimplet, qui in decem cortinis consummat tabernaculum. In hoc versu & promissorum Dei veritas, & utriusque testamenti auctoritas, & omnium credentium unitas comprobatur, & convenienter ad omnia; & ad singula, quæ superius dicta sunt, refertur: quasi diceret, hoc & hoc fecit mihi qui potens est, & misericors & justus, & verax in omnibus verbis, & operibus suis. Ita, inquam, opere complevit omnia: *Sicut locutus est ad patres nostros.* Et semel quidem locutus est Deus qui creavit omnia; sed quod in ipso semel æternaliter factum est: his quæ temporaliter decrevit, semel indicari non potuit. Unde multifariam multisque modis locutus est Deus Patribus, *Hebr. 1.* sed tamen non nisi perperam & obscure, & perpauci de hoc verbo cognoverunt: donec novissimè locutus est nobis in Filio, qui semetipsum expressius intimavit. Necdum tamen verbum illud nisi per speculum in ænigmate, & à paucissimis videtur, donec tandem novissimè in splendoribus Sanctorum, ex utero Patris ante luciferum genitus, ab electis cognoscetur. Ab initio ergo, locutus est ad patres nostros, quod
in fine

in fine seculorum cœpit declarare: & unus idemque lapis, & antiquos & novos filios in unius fidei charitatisq; compagem colligaret; essetque una columba, & una speciosa, & quæ venturum credidisset, & quæ venientem excepisset. Inter quos utique patres, egregius, & princeps, & maximus fuit Abraham, in cuius semine æstimantur fideles omnes: quibus etiam non loquitur Deus per columnam nubis in die; & per columnam ignis in nocte, & loquitur in secula superventura, non per speculum, aut per visionem, aut per somnium; sed per se ipsum loquitur semel in omnibus, facie ad faciem; cùm tradiderit Regnum, Deo & patri, *1. Cor. 15.* & erit Deus omnia in omnibus.

LAMENTATIO VIRGINIS MARIÆ.

Tom. 5. pagin. 381.

Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, ut possim flere per diem & noctem, donec seruo suo Dominus Iesus appareat visu, vel somno consolans animam meam? O vos filiæ Hierusalem, sponsæ dilectæ Dei, una mecum lacrymas fundite, donec nobis vester sponsus in sua speciositate benignus appareat, vel occurrat. Recolite, recolite, & sedulâ mente pensate quàm sit amarum ab ipso separari, cui vos promisistis ac nupsistis, cui vos in omni sanctitate vovistis. Vovistis vota, reddite ea: vos ipsas Christo vovistis: vos ipsas Christo reddite. Currite filiæ: currite virgines sacræ, currite matres Christo castitatem voventes, omnes ad virginem currite quæ peperit Christum. Ipsa enim portavit Regem gloriæ, illum omni petenti datura. Ipsa genuit eum, lactavit eum, die octavâ circumcidit, & quadragesima præsentavit in templo, duos turtures, vel duos pullos columbarum pro eo offerens in holocaustum.

stum. Fugiens ab Herode ipsum portavit in Ægyptum, lactans eum & nutriens, curam illius habens, sequens eum ferè quocunque pergebat. Credo etiam firmiter, quòd ipsa Mater Iesu erat inter illas sceminas, quę ipsum sequebantur ministrantes ei. Nullus debet inde admirari, si sequebatur eum, cum ipse esset totus ejus dulcor, solatium, desiderium, & solamen. Hanc etiam arbitror fuisse inter illas dolentes atque gementes, quę lamentabantur flentes Dominum. Poterat etiam & hæc esse inter illas sceminas filias Hierusalem, ad quas Iesus tunc non clarus imperio, sed plenus opprobrio, spinis coronatus, sputis illitus, flagellis afflictus, sibi in angariam mortis crucem bajulans, conversus dixit, *Luc. 23. Filie Hierusalem nolite flere super me, sed super vos ipsas flete, & super filios vestros.*

Putasne Domina mundi, Domina mea, Mater dilecta ejusdem Christi, estne verum quod dico? En obsecro ut dicas serculo tuo decus paradyfi, gaudium cœli, veritatem hujus rei. Obliviscere tamen causam doloris rogo, quem tunc passam te fuisse non dubito. Utinam dolor ille sic quotidie inhæreret visceribus meis, sicut inhæsit tunc tuis. Utinam die quâ assumpta fuisti in cœlum, ut in æternum gauderes cum Filio tuo, mihi indicasses lacrymas tuas, ut per illas cognoscerem, quantum tibi amaritudinis fuit cum Iesum dilectum tibi, heu, heu, & parum dilectum mihi, clavis ligno confixum, capite inclinato suum sanctissimum exhalare videres Spiritum. Sed peto Domina mea, ne te moveant verba mea quę dico, cum tamen saxa deberent scindi ad illa. Quis unquam regnans in cœlo sursum, aut peregrinans in terra deorsum, audiens vel mente pertractans quomodo factus est opprobrium hominum ipse Dominus Angelorum, poterit lacrymas continere etiam in cœlo, ubi est impossibile flere? Quare ego miser non ploro, cum abjectio plebis factus est Filius Dei Patris? Veruntamen tu Domina gaude gaudio

dio magno valdè, ab ipso glorificata in cœlis, quæ in mente tantis clavis amarissimis fuisti confixa suæ piissimæ mortis. Mihi tamen, obsecro, lacrymas illas infunde, quas ipsa habuisti in sua passione: & ut his affluam largiùs, de passione Filij tui Dei mei & Domini mei verba adinvicem conferamus. Tenêris promissione: redde quia hoc nobis superiùs promisisti. Memini te mihi in primo exordio nostri sermonis fuisse locutam de doloribus, quos ipsa portasti pro morte Unigeniti tui. Quod ut audi- vi, non modicum perturbatus, cœpi quærere dolens qui essent illi tui sermones, Cui ipsa dixisti: qui sunt isti mei sermones, in- terim recogita in amaritudine animæ tuæ, donec de his ad in- vicem conferamus. En narra mihi, te flagito, seriem veritatis, quæ Mater es & Virgo, & templum totius Trinitatis.

Ad quem illa: illud quod quæris compungitivum est ma- gni doloris. Sed quia jam glorificata sum, ultra jam flere non possum, tu cum lacrymis scribe ea quæ cum magnis doloribus ego persensi. Cui inquam: flere peropto, quia & nihil aliud mihi libet, sed ego miser cor lapideum habens flere non possum. Regina cœli, Mater crucifixi, da quod jubes, & præbe quod cupio: loquere, quia audit servus tuus. Dic Domina mea, dic Mater Angelorum, Mater misericordiæ, si in Hierusalem eras, quando Filius tuus captus fuit & vinctus, & in Annæ atrium tra- ctus, & ductus? Cui illa respondit: fui itaque in Hierusalem quando hæc audiui, & gressu qualicumque potui, & vix potui, ad Dominum meum veni plorans. Cumque ipsum fuisset in- tuita pugnâ percuti, alapis cœdi, in faciem conspui, spinis coro- nari, & opprobrium hominum fieri: commota sunt omnia vis- cera mea, & defecit spiritus meus, & non erat mihi ferè sensus, neque vox, neque sonus. Erant etiam mecum sorores meæ, & aliæ mulieres multæ, plangentes eum quasi unigenitum. Inter quas erat Maria Magdalena, quæ super omnes, excepta me que
tecum

tecum loquor, dolebat & plorabat. Cumque Christus Deus præcone clamante, Pilato imperante sibi bajulans crucem ad supplicium traheretur, factus est concursus populorum post eum euntium, alij super eum plangentes, alij illudentes, & projicientes lutum, fimum & immunditias super caput ejus. Sequebar ego eum prout poteram ejus mœstissima Mater cum mulieribus, quæ eum secutæ fuerant à Gallilæa ministrantes ei, à quibus velut emortua tenebar & sustentabar, quousq; perventum est ad locum passionis, ubi crucifixerunt eum ante me. Et ipse me videns, fuit in cruce elevatus, & ligno durissimis clavis affixus. Stabam & ego videns eum: & ipse videns me, plus dolebat de me, quàm de se. Ipse verò tanquam Agnus coram tondente se vocem non dabat, nec aperiebat os suum.

Aspiciebam ego infelix & misera Deum meum & Filium meum in cruce pendentem, & morte turpissimâ morientem. Tantoque dolore & tristitâ vexabar in mente, quòd non possit explicari sermone. Nec mirum. Erat enim aspectu dulcis, colloquio suavis, & omni conversatione benignissimus. Manabat namque sanguis ejus ex quatuor partibus rigantibus undis, ligno, manibus, pedibusque confixis. De vultu illius pulchritudo effluerat omnis, & qui erat præ filiis hominum speciosus formâ, videbatur omnium indecorus. Videbam quòd complebatur illud propheticum in eo, *Esa. 53*. Vidimus eum, & non erat ei species, neque decor. Vultum enim illius iniquorum Judæorum scœdaverat livor. Iste erat dolor meus maximus, quia videbam me deseri ab eo, quem genueram, nec super erat alius, quia mihi erat unicus. Vox mea ferè perierat omnis, sed dabã gemitus suspiriaque doloris. Volebam loqui, sed dolor verba rumpebat: quia verbum jam mente conceptum, dum ad formationem procederet oris, ad se imperfectum revocabat dolor intimus cordis. Vox triste sonabat foris, vulnus denuntians mentis. Verba do-

ba donabat amor, sed raucè sonabant, quia lingua magistra vocis usum perdidit loquendi. Videbam morientem, quem diligebat anima mea, & tota liquefiebam præ doloris angustia. Aspiciebat & ipse benignissimo vultu me Matrem plorantem, & verbis paucis voluit me consolari, sed ego nullo modo consolari potui. Flebam dicendo, & dicebam flendo: Fili mi, Fili mi. Væ mihi, væ mihi. Quis dabit mihi ut ego moriar pro te Fili mi? O misera quid faciam? Moritur Filius meus. Cur secum non moritur hæc mœstissima Mater ejus? Mi Fili, Fili mi. Amor unice, Fili dulcissime, noli me derelinquere post te, trahe me ad te ipsum, ut & ego moriar tecum. Malè solus moreris. Moriatur tecum ista tua genitrix. O mors misera noli mihi parcere, tu mihi sola præ cunctis places, exaggera vires, trucida Matrem, Matrem cum Filio perime simul. Fili dulcor unice, singulare gaudium, vita animæ meæ, & omne solatium, fac ut ego ipsa nunc tecum moriar, quæ te ad mortem genui, sine Matre noli mori. O Fili, recognosce miseram, & exaudi precem meam. Decet enim Filium exaudire Matrem desolatam. Exaudi me obsecro, in tuo me suscipe patibulo, ut qui unâ carne vivunt, & uno amore se diligunt, unâ morte pereant.

O Judæi impij, ô Judæi miseri, nolite mihi parcere. Ex quo natum meum crucifixistis & me crucifigite, aut aliâ quacunque morte sævâ me perimite, dummodò cum meo Filio simul moriar. Malè solus moritur. Orbas orbem radio, me Judæa Filio, gaudio & dulcore. Vita mea moritur, & salus perimitur, atque de terra tollitur tota spes mea. Cur ergo vivit Mater post Filium in dolore? Tollite, suspendite Matrem cum pignore. Non parcitis proli, non parcatis & mihi. Tu mihi soli mors esto sæva: nunc summè gauderem si mori cum Filio simul possem. Dulce est mihi miseræ mori, sed mors optata recedit. Væ mihi & tibi Fili, mors ipsa præcipitata venit. Morte mori melius est mihi,

Z

quàm

quàm vitam ducere mortis. Sed fugit à me miseria, & infelicem me relinquit, cui ipsa mors multum optata nunc esset. O Fili charissime, ò benignissime Nate, miserere Matri tuæ, & suscipe preces ejus. Desine nunc mihi esse durus, qui cunctis semper fuisti benignus. Suscipe Matrem tuam in cruce, ut vivam tecum post mortem semper. Nihil mihi dulciùs est, quàm te amplexato in cruce tecum mori: & nil certè amariùs, quàm vivere post tuam mortem. Overè Dei Nate, tu mihi Pater tu mihi Mater, tu mihi Filius, tu mihi sponsus, tu mihi anima eras. Nunc orbor Patre, viduor sponso, desolor Filio, omnia perdo. O Fili mi, ultra quid faciam? Væ mihi, væ mihi. Quò vadam charissime? Ubi me vertam dulcissime, quis mihi de cætero consilium & subsidium præstabit? Fili dulcissime omnia tibi possibilia sunt, sed & si non vis ut moriar tecum, mihi saltem relinque aliquod benignum consilium.

Tunc jam Dominus anxius in cruce annuens oculis & vultu de Ioanne ait: *Mulier, ecce filius tuus, Ioan. 19.* Erat enim Ioannes præsens, vultu tristis, & corde semper mœstissimus, lacrymis semper plorans. Ac si diceret: ò Mater dulcissima mollis ad flendum, mollis ad dolendum, tu scis quia ad hoc veni, & ad hoc de te carnem assumpsi, ut per crucis patibulum salvarem genus humanum. Quomodo ergo implebuntur scripturæ? Sic enim oportet me pati pro salute generis humani. Die namque tertiâ resurgam, tibi & discipulis meis patenter apparens: desinere, & dolorem deponere, quia ad Patrem vado, & ad gloriam Paternæ Majestatis percipiendam ascendo. Congratulare mihi, quia nunc inveni ovem errantem, quam tam longo tempore perdideram. Moritur unus, ut totus indè reviviscat mundus. Unius ob meritum cuncti perire minores, & nunc salvantur unius ob meritum. Quod placet Deo Patri quomodo displicet tibi? Mater dulcissima, calicem, quem dedit mihi Pater,

ter,

ter, non vis ut bibam illum? Noli flere mulier, noli flere Mater speciosissima: non te desero, non te derelinquo. Tecum sum, & tecum ero omni tempore sæculi. Secundum carnem subjaccio imperio mortis, secundum divinitatem sum & ero semper immortalis & impassibilis. Benè scis unde processi, & unde veni. Quare ergo tristaris si illuc ascendo unde descendi? Tempus est ut revertar ad eum qui me misit: & quò ego vado, tu non potes venire modò, venies autem postea. Interim Ioannes, qui est nepos tuus, reputabitur tibi filius, curam habebit tui, & erit solatium fidelissimum tibi. Inde Dominus intuitus Ioannem, ait: *Ecce Mater tua*: ei servies, curam illius habebis, eam tibi commendo, suscipe Matrem tuam, imò magis suscipe Matrem meam.

Dum hæc pauca diceret, illi duo dilecti lacrymas fundere non cessabant. Tacebant ambo illi martyres, & præ nimio dolore loqui non poterant. Isti duo virgines audiebant Christum voce raucâ & semivivâ loquentem, ipsum videbant paulatim morientem: nec ei poterant respondere verbum, quia illum videbant quasi jam mortuum, erant enim illi duo quasi jam mortui, unde spiritus illorum voces exhalare nequibat. Defecerant spiritus illorum, & virtutem loquendi amiserant. Audiebant & tacebant, quia præ angustia loqui non poterant. Solus illis dolor luctusque remansit amicus. Amabant flere, & flebant amarè. Amarè flebant, quia amarè dolebant. Nam gladius mortis Christi, animas utrorumque transibat. Transibat sævus, sævus perimebat utrumque. Quo magis amabat, sævior fiebat in Matre. Vulnere Christi morientis, erant vulnera Matris dolentis. Dolores sævi, fuerunt tortores in anima Matris. Mater erat laniata morte chari pignoris. Mente Mater erat percussa cuspide teli, quo membra Christi servi foderunt iniqui. Ipsa enim erat quam dolor tenebat. In mente ejus creverant immensi dolores, nec

poterant extra refundi. Intus atrociùs sævientes dolores natì, Matris animam gladiabant. In carne Christus solvebat debitum mortis, quod graviùs erat, quàm mori in anima Matris. Interim Christus Matre commendata Ioanni, dixit: *Sitio*. Et dederunt illi qui crucifixerunt eum, acetum cum felle mixtum. Quod cùm gustasset, noluit bibere. Dixitque: *Consummatum est*. Et exclamavit voce magnà, dicens: *Heli Heli lama sabacthani? hoc est, Deus meus, Deus meus, ut quid me dereliquisti?* Et hæc dicens, expiravit. Tunc terra tremuit, & sol sua luminaria clausit. Mœrebantque poli, mœrebant sydera cuncta. Omne suum jubar amisit luna dolendo. Recessitque omnis ab alto æthere fulgor. Finduntur duri lapides, scinduntur fastigia templi. Petræ durissime scissæ sunt, & monumenta aperta. Surrexerunt multi apertis tumulis, fatentes voce magnà Christum esse Deum.

Cogitare nunc libet quantus dolor tunc infuit Matri, cùm sic dolebãt, quæ insensibilia erant. Nec lingua poterit loqui, nec mens cogitare valebit, quanto dolore afficiebantur pia viscera Mariæ. Nunc solvis Virgo cum usura, quod in partu non habuisti à natura. Dolorem pariendo Filium non sensisti, quem milies replicatum Filio moriente passa fuisti. Iuxta crucem Christi stabat emortua Mater, quæ ipsum ex Spiritu sancto concepit. Vox illi non erat, quia dolore attrita jacens pallebat. Quasi mortua vivens vivebat moriens, moriebatur vivens, nec mori poterat, quæ vivens mortua erat. In illius anima dolor sævè sæviebat. Optabat mori magis, quàm vivere post mortem Christi, quæ malè vivens mortua erat. Ibi stabat dolens, sævo dolore confecta. O verum eloquium justì Simeonis, quem promisit gladium sentiebat doloris. Exspectans corpus Christi deponi, plorabat dicens: heu me, heu me: reddite vel saltem nunc mœstissimæ Matri extinctum Filium. Vel certè si magis libet, me morte illi conjungite, ut cum doloribus suis pereant & dolores

lores mei. Deponite illum, quæso, deponite mihi, ut mecum habeam corpus exanime, sitque meus unicus mihi in solatium vel defunctus. Stabat juxta crucem Maria intuens vultu benigno Christum pendentem in patibulo, pedumque summitatibus innitens manus levabat in altum, amplectens rubricatam crucem, ac in oscula ejus ruens eâ parte, quâ unda pretiosissimi sanguinis defluebat. Sursum manus nisu quo poterat extendebat, unicum suum amplecti desiderans nec valebat. Superat enim amor multa, quæ nunquam vel rarò fieri possunt. Impatiens siquidem amor credit, quòd sibi debeant credere universa. Volebat amplecti Christum in alto pendentem, sed manus frustra protensa in se complexæ complexæ redibant. Levabatur à terra sursum, ut dilectum suum contingeret, ipsumque tangere nequies, durissimè recollidebatur ad terram. Ibi doloris immensitate oppressa, prostrata jacebat: sed maxima vis amoris, quâ incensa mens ejus ardebat, eam erigere compellebat: & amoris impetu surgens, reextensis manibus suum atrectare Filium affectabat: & rursus magno cruciata dolore, terram repetere cogebatur. O quàm malè tunc illi erat. Graviùs illi erat vita vivere tali, quàm diro gladio sævè necari ab impijs. Tanquam mortis pallor ejus vultum perfuderat, genis & ore tantum cruore Christi rubentibus, candentes guttas sanguinis ore sacro tangebatur, terram deosculans sæpissimè quam cruoris unda rigabat. O grave martyrium! O frequens suspirium! O languens pectus virgineum! Anima ejus tota liquefacta est, facies palleat rosea, sed pretioso Filij sanguine rubet resperfa.

Interim vir quidam nobilis nomine Ioseph, qui erat Discipulus ejus, occultè tamen, ad Pilatum accessit, postulans sibi donari corpus Domini Iesu Christi. Quo sibi concesso, accessit quendam virum sapientem & legis peritum nomine Nicodemum Discipulum Christi occultum similiter, & venerunt

ad locum ubi erat Dominus crucifixus, secum instrumenta ferentes, quibus clavos extraherent, & ut eum de cruce deponerent. Quos cum benignissima & mœstissima Mater aspiceret, & sciret eos unicum suum velle deponere de cruce, quasi de morte confurgens paululum revixit anima ejus, & de terra festina exiliens, ubi jacebat dolens violentiâ prostratâ, quod poterat adjutorium, debilissima illis ministrabat. Unus duos illos ac duos clavos trahebat è manibus; alius, ne corpus exanimè caderet, sustentabat. Stabat & Maria brachia levans in altum, vulnera contemplans, manus perforatas sacroque sanguine resperfas intuens, vix sustinere se potuit. Jamque manus, brachia sancta & caput supra triste pectus suscepit, ut hoc ultimo & miserando solatio posset consolari. Quem ut attingere valuit, amore materno ruens in dulcissimos amplexus & oscula, de suo sic malè tractato Filio non poterat satiari. Sed cum de cruce corpus ejus fuisset totaliter depositum, præ doloris vehementiâ & amoris immensitate quasi exanimis facta fuit. Stabat ad caput extincti Filij mœstissima Mater, & ejus regalem faciem mortis obfuscatam palloribus, magnâ rigabat affluentia lacrymarum. Aspiciebat illud reverendissimum caput coronæ spineæ diris aculeis perforatum, manus illas & pedes sacros clavis ferreis crudelissimè perforatos, latusque suffossum lanceâ, cum cæteris membris laceratis & amarissimè suspirans ac flens dicebat.

O Fili mi dulcissimè quid fecisti? Quare crudelissimi Iudæi te crucifixerunt? Quæ causa mortis tuæ? Commisistine seculus, ut tali morte damnareris? Non Fili, non Fili, sed sic tuos redimere dignatus es, ut posteris exempla relinquant. In gremio meo nunc te mortuum teneo. Quid ego tua Mater Fili mi dilectissime faciam? Væ mihi Fili mi, dulcedo mea, consolatio mea, vita mea. Ubi est illud gaudium indicibile quod in tua admirabili nativitate habui? Væ mihi Fili mi, & Spiritum sanctum mihi
interim

interim infunde, quia jam gaudij illius quod in obumbratione & angelica salutatione concepi, ferè præ dolore immemor deficio. Interim autem frontem & genas, nasum, oculos, osque simul frequentius osculabatur, tantâ perfluens affluentia lacrymarum, ut carnem cum spiritu resolvi putares in lacrymas. Rigabat felicibus lacrymis corpus exanime Filij, & monumentum in quo posuerunt eum, modo mirabili madidabat, ubi & ejus lacrymæ adhuc apparere dicuntur, indicativæ doloris intimi qui animam ejus tanquam gladius acutus pertransivit. Cogitabat mirabilia facta unici sui: & durissima opprobria & tormenta quæ viderat oculis suis, & auribus audierat, revolvebat in mente, quis videlicet, qualis & quantus fuerat, quem ipsa Virgo concepit illaeso pudore, & peperit sine dolore, quem etiam cum summa diligentia lactaverat, custodierat & educaverat, qui erat ei vita, dulcedo, & gaudium, & solatium, consilium, refugium & auxilium vitæ suæ. Videbat, inquam, Dominum & Deum suum, unicum suum Filium sic viliter & crudeliter pertractatum. Unde dicebat: dic, Fili dilectissime, dic amor unice, vitæ meæ singulare gaudium, unicum solatium, quare sic me dolore perimi permittis? Cur tam longè factus à me? Deus meus consolare animam meam, miserere mei & respice in me.

Dicat qui potest, cogitet quantum potest, meditetur si potest quæ doloris immensitas tunc maternam animam cruciabat. Non credo plenè enarrari vel meditari posse dolorem Virginis, nisi tantum fuisse credamus, quantum unquam dolere potuit de tali Filio talis Mater. Veruntamen rectum erat amoris & mœroris continens modum. Non desperabat, sed piè & justè dolebat, sperans tamen firmiter fortiterque tenens ipsum secundum promissum suum tertiâ die resurgere. In ipsa enim sola in triduo illo fides Ecclesiæ stabat: & dum unusquisque hæsitabat, hæc quæ fide concepit, fidem quam à Deo semel suscepit, nunquam

nunquam perdidit, speque certissimâ Domini resurgentis gloriam expectavit. Aderant secum quædam sanctæ & paucæ mulieres, parvusque virorum numerus, qui Christum Dominum cum Matre flente amarissimè flebant. Erant similiter & Angeli dolentibus condolentes. Dolebant quidem pio justoque dolore, morti compatientes Dei & Domini sui, si tamen dolore quomodolibet poterant. Sed credo, quòd gaudentes erant, eo quòd genus humanum miserum & captivum misericorditer redimebatur. Flebant & ipsi (ut arbitror) amarissimè mente turbati, videntes Dominam suam Matrem utique Dei sui tam vehementi dolore repletam, tot rivulis affluentium lacrymarum perfusam. O quis tunc Angelorum Archangelorumque etiam contra naturam suam non fleret, ubi auctor naturæ Deus immortalis homo mortuus jacebat? Videbant Christi corpus sic malè tractatum ab impiis, sic laceratum à pessimis, jacere exanime, suo sanguine cruentatum. Videbant etiam illam piissimam, illam sanctissimam, ac beatissimam Virginem Matrem ejus tantis cruciari singultibus, tam amaris repleti doloribus, tam abundantibus lacrymis madidari, sic amarissimè flere, quod nullo modo poterat suas lacrymas refrænare. Et quis poterat tunc à lacrymis se abstinere? Fiebat proindè mœror, & luctus ab Angelis ibidem præsentibus, qualis decebat Spiritus almos: imò mirarer si omnes Angeli in illa beatitudine ubi flere est impossibilè, non flevisent. Credo, propter quod & loquor, quia dolebant si dolere valebant. Sicut enim fuit possibilè Deum per assumptum hominem mori, ita fortè possibilè Angelos bonos dolere de morte Domini Dei sui.

Ioseph autem ab Arimathia vir sanctus & justus, qui corpus Christi cum Nicodemo deposuerat de cruce (sicut Evangelistæ testantur) mercatus sindonem involvit illud, pretiosis conditum aromatibus: & in monumento novo, quod sibi excide-

rat,

rat, sepelivit. Tunc Angelorum millia millium, qui ad Christi sepulchrum convenerant, dulces ei ac devotas exequias, & victoriam decantabant. Illi Domino laudes canebant, sed Maria gemitus & suspiria emittebat. Dum igitur Ioseph & Nicodemus Dominum ponerent in sepulchro, volebat simul cum illo Mater mœstissima sepeliri. Erat enim innixa super dilectum suum, quem amplectens suaviterque deosculans, sic dicebat: miseremini mei, miseremini mei, saltem vos amici mei. Illum adhuc paululum mihi relinquire, ut faciem ipsius sublato velamine valeam contemplari, & præ amore ipsius aliquantulum videndo consolari. Nolite quæso eum tam citò tradere sepulturæ, sed ipsum reddite mihi miseræ Matri suæ, ut illum mecum habeam saltem vel defunctum: aut si illum in sepulchro reconditis, ibidem me miseram Matrem cum ipso sepelite, quia malè post ipsum superero. Ut quid post ipsum vivam? Illi ponebant Dominum in sepulchro, & illa nisu quod poterat illum ad se trahere conabatur. Illa volebat eum sibi cum totis viribus retinere, & ipsi volebant eum tradere sepulturæ, sicque pialis erat, & contentio miseranda inter ipsos. Omnes tamen virgineo compatientes dolori, pio desiderio coacti sic amarissime flebant, ut nullus eorum posset ad plenum verba formare. Videbant etenim piam Matrem omni quidem solatio destitutam, & super ipsam potiùs quàm super Dominum suum extinctum plangebant. Major illis inerat dolor de dolore Matris, quam de morte Domini sui. Flebant igitur omnes miserabili dolore gementes, cum Christum Iesum vitæ Dominum & mortis traderent sepulturæ.

Sepulto itaque Domino Mater ejus sepulchrum amplectitur, & voce qua poterat suum benedicebat Filium jam sepultum, ingemiscensque vocabat. O singularis Virgo & Mater jam dicere poterat, anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est

in cruce quando dixit: Mulier ecce filius tuus. Nunc dicere potes: quæsiui, & non inveni illum, vocavi & non respondit mihi, scilicet ad sepulchrum. Ibi sedens innixio capite manus extendebat desuper illud osculans, amarissimisque singultibus suam Filium deplorabat. Accessit autem novus Filius ejus Ioannes, cui de cruce Christus eam commendaverat diligenter, lugens & ipse inconsolabiliter: ipsam lugentem & gementem levavit. Nam cruciata gemitibus, fatigata doloribus, afflicta plorantibus, pedibus se sustinere nequibat: tamen sicut potuit à mulieribus honestis ac sanctis adjuncta, cunctis simul plorantibus Hierusalem ingreditur. Multæ autem sceminae videntes eam commotæ pietate super illius doloribus, amarum convertebantur ad luctum. Quædam verò post ipsam euntes lamentabantur & ipsæ. Dolor etenim ejus cunctos intuentes dolere compellebat, vixque lacrymas continere valebant, qui eam plorantem conspicerent, tam piè plorabat, tam amarè dolebat, quòd sui ploratus pietate multos etiam invitos ad lacrymas provocabat. Fiebat planctus quacunque Maria transibat omnesque plorabant qui obviant ei.

Sic igitur perducitur à plorantibus & doctibus ipsa plorans & gemens, quousque pervenerunt ad domum Ioannis. Ibi resedit, ibi permansit, ibi in sua domo Ioannes retinuit, & super propriam Matrem in omni charitate dilexit. Erat enim sibi datus in filium, sed ipse se fecerat servulum ejus, in omnibus & per omnia sibi familiariter serviendo. Denique resurgente Filio præ nimia debilitate membrorum deficiens pia Mater ad sepulchrum ire nequibat. Tunc currentibus aliis, & unicum Filium cernentibus dicere potuit Virgo Maria. Filia Hierusalem nuntiate dilecto, quia amore langueo. O felix, ô beate Ioannes, cui talem thesaurum Dominus dignatus est commendare, ô Christi dilecte præ omnibus & prudens quem constituit Domi-
nus

nis privatum camerarium aulae suae pretiosissimae, retribuet tibi Dominus vicissitudines amoris, mercedemque dilectionis quam in ejus ac tua Matre taliter desolata usque ad finem vitae suae exhibere curasti. Benedictus quidem tu es à Domino. Benedictus à Matre Domini, quam dilexisti & cui servisti puro corde, & mundo corpore, benedicti sint omnes qui diligunt illam Matrem, & super omnia benedictus sit fructus ventris sui Iesus Christus Dominus noster, qui cum Patre & Spiritu sancto vivit & regnat Deus in aeternum, & in secula seculorum Amen.

Sepulto itaque Domino à Iudæis signatum est monumentum, & traditum est custodibus ut custodirent illud. Interim Virgo Maria in domo Ioannis manebat, ibique jacebat, quia nimio dolore confecta non poterat nisi cum difficultate magna ambulare. Ibi enim die noctuque plorans gemebat, nec erat qui consolari eam posset ex omnibus charis suis, nec suae sorores, nec etiam ipse Ioannes, ibi amaro corde opprobriosam passionem dilecti Filij sui revolvebat, modò sputa, modò ludibria, modò colaphos, alapas & flagella, modò crucis angariam, modò dira clavorum vulnera, modò lanceam, modò coronam spineam, modò aceti & fellis pocula, mortem, mortem autem crucis. Hæc autem cogitando plorabat, atque plorando & ejulando clamabat: Fili mi Iesu, Iesu Fili mi, bone ac benigne, ac Creator omnium Deus, qui factus homo morte turpissima es peremptus: quem terra, pontus, æthera capere nequeunt, modò arcto clausus es sepulchro. Iacet Filius meus extinctus & sub lapidibus clausa est vita mea. Sumens enim corpus fragilitatis humanæ dignatus est ad terram descendere, & sui cum non receperunt, sed malum semper machinati sunt contra eum, in illum sæviebat Herodes tyrannus ille iniquus cum turba crudelissimâ Iudæorum: quando scilicet ad magorum verba turbatus est & omnis Hierosolyma cum illo, parvulumque & tenellum ad ube-

ra materna morte crudelissimâ perdere nitebatur. Dehinc proficiscens ætate & sapientiâ coram Deo & hominibus, factus est vir discurrens per civitates, prædicans & annuntians regnum Dei. Elementis & dæmonibus imperabat, infirmos sanabat, & mortuos suscitabat. Et cum talia faceret, sustinebat insidias, sustinebat calumnias, sustinebat blasphemias, quas principes sacerdotum, Scribæ & Pharisei & omnis populus contra ejus innocentiam invehebant: sed cum eorum perfida & perversa nequitia unci Filij mei bonitatem super excellentem sustinere non posset, ipsum auferre de terra nefariè cogitantes, ligaverunt, flagellaverunt, deturbaverunt, crucifixerunt, dilaniaverunt, & morte turpissimâ occiderunt: sicut præsens dies liquido manifestat. Ergo vos omnes fideles Christi recolite, de morte & passione Domini nostri Iesu Christi, & per totum istum venerabilem diem lacrymas fundere non cessetis, ut in die resurrectionis Domini ad laudem & honorem illius resurgere valeatis. Qui cum Patre & Spiritu sancto vivit & regnat per infinita secula seculorum, Amen.

*Ex Sermonibus beati Guerrici Abbatis
Igniacensis.*

TOMO VI.

Operum sancti BERNARDI ABBATIS.

SERMO I.

In Festo Purificationis B. MARIÆ Virginis.

Sint lumbi vestri præcincti & lucernæ ardentes in manibus vestris, Luc. 12.

Sint lumbi nostri præcincti, ut Purificationem Mariæ æmulemur: sint lucernæ ardentes in manibus, ut gaudium Simeonis

nis